

גליזון
באר
הקדשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

קדושים

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת קדושים

- א לא תשנא, ואהבת - כי ממילא כל הנעשה עמך מן השמים הוא.....
- ה אל ישב במקומו - יניח בביבול להקב"ה להנהיג עולמו.....
- ה ואהבת לרעך כמוך - תיקון המידות מבית ומחוץ.....
- יב קדושים תהיו - מעלת זשכר המתקדש בקדושה של מעלה.....

סדר ועימוד:

א.י.ש. אשדוד

טל': 052-7627127

פרשת קדושים

לא תשנא, ואהבת - כי ממילא כל הנעשה עמך מן השמים הוא
 ה'פלא יועץ', ובלשונו הטהור, לא הוצרך לצוות שלא
 לשנא את מי שמטיב עמו ואין לו עליו שום תרעומת,
 דמהיכא תיתי שישנא אותו, ובוראי שאוהב אותו, לא
 הוצרך הכתוב אלא למי שהוא אויבו ומבקש רעתו,¹
 בפרשתו² (יט יז), 'לא תשנא את אחיך בלבבך', פרק
 נכבד ב'הלכות אמונה' למד מכאן בעל

א. בעמדנו ב'פרשת קדושים' בה נצטוונו על קנין ה'קדושה' שומה עלינו להשכיל ולהבין כי 'אין קדושה כתורה',
 ובפרט בזו השעה (לעת תחילת הזמן, בפרט בימי הספירה והכנה לקבלת התורה) הזמן גרמא להוסיף חיילים בתורה קביעת
 עתים והתמדת השיעורים (כל חד וחד לפום דרגא דילה), ודע, כי פעמים הרבה מתלונן האדם לאמור, הן עברו עלינו
 ימים קדושים כימי הפסח, וגם עתה אנו עומדים בימי הספירה הנעלים, אבל, נפלתי גם נפלתי, ושוב הנני מסתובב
 עם 'עכברים' ושטויות בראשי... על כגון דא יסופר במשל למי שהרחיק נדוד לארצות הגולה, שם הוקצה לו ארמון
 מפואר לצורך אכסנייתו, אלא שהלה נכנס לקומת המרתף (בייסמענט) עם חבילותיו ומטלטליו, ויהי אך הניח את
 חפציו ומטלטליו על הארץ מיד מצא שעכברים וכל מיני שרצים רוחשים עליהם... מה עשה, העלה את חפציו מעל
 גבי השולחן... אך לא עבר זמן ארוך וגם שם מצאוהו העכברים והמזיקים, משם העתיק את מקום חפציו ע"ג הארון
 - וגם שם לא שקטתי, יצא איש לרחובה של עיר וילך לדרוש ה'מומחים' - וכי כל העיר כאן נגועה במכת העכברים
 ושמונה שרצים... ויענוהו כל העם יחדיו, לא ולא, אלא אתה הוא שירדת למרתף, והרי שם 'מקומם כבוד' של כל
 העברים והמזיקים, ואכן, כל עוד שתשאר 'תקוע' בשבתך בייסמענט תמצא את השרצים והמזיקים רוחשים מסביבך...
 הרי ארמון מפואר הוקצה עבור מע"כ, מה לך כי תשב מתחת לאדמה, קום עלה קומה אחת, לבית הארמון, ותמצא
 שאין כאן לא שרצים ולא עכברים - רק פאר והדר מלכות שבמלכות... כיו"ב, פעמים רואה האדם שבכל פינות
 שהוא פונה הוא מוצא 'שרצים' ומזיקים ברוח או בגשם... והוא תמה על עצמו מדוע אין העכברים מניחים לי
 לנפשי, איני מוצא דרך להפטר מהם, מה תקנתו 'יעסוק בתורה' וכמאמר המשנה (אבות ו ב) 'כל העוסק בתורה הרי
 זה מתעלה' - כאותו שעלה לקומה עליונה, במקום גבוה שבו אין שולטים כלל מזיקים ושאר מרעין בישין, והוא
 את נפשו הציל.

אגב אורחא, ידוע מאמרו של הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע כי בכל חג ומועד מאיר הקב"ה על כל אחד
 ואחד מבני ישראל הארה גדולה, ועל ידי אור זה שכלו של אדם מתגבר ומתחדש בעבודת ה' ולימוד התורה
 הקדושה. אך בצאת החג גם אור זה יוצא מאתו, וכל איש יהיה מי שיהיה אם אך משכיל הוא, ירבה בלימוד התורה
 מיד בצאת החג ובזה ישאיר על עצמו את האור הגדול לסייע בעדו לעבוד את ה' ולהתקרב אליו בכל השנה (הובא
 בקול יעקב פר' אמור בד"ה והקרבם. לתלמידו הגה"ק בעל מלא הרועים זי"ע).

פעם סיפר הרה"ק ה'הנתיבות שלום זי"ע ב'פתיחת הזמן', שנכנס אליו 'חתן' קודם חתונתו ודמעתו על לחיו, באשר
 ערך חשבון הנפש ומצא שהעביר להבל ולריק את כל שנות השָׁבַע - ימי הבחורות בהם יכול האדם ללמוד ברוגע
 בלא טרדות פרנסה וגידול הצאצאים וכיו"ב, אמרתי לו, אכן, זוהי אבדה שאינה חוזרת ואין לה תמורה, אבל, שמע
 בני, זה עתה היה אצלי אברך אשר נשלמו חמש שנים מיום נישואיו ואף הוא אמר לי כדברים הללו, אויה לי,
 העברתי להבל ולריק את אלו השנים הראשונות מנישואיי ועד עתה - אלו שנים הטובות שעדיין אין בהם כ"כ
 טרדות הפרנסה, כחלום יעוף ולא ניצלתי אותם, על כן, שמע נא 'חתן' יקר, אף אם נאמר שעברו עליך שנות
 הבחורות כמו שעברו, עכ"פ התחזק מכאן ואילך, בכדי שלא תבוא אלי עוד חמש שנים לבכות כמו אותו אברך...
 ובזה היה פונה אל הבחורים בתחילת הזמן, שאף שכל לב יודע מרת נפשו איך עברו עליו ה'זמנים' עד הלום, אך
 מאי דהוה הוי ומכאן ואילך יתחזק לנצל את הזמן הבא לקראתו, שלא יבוא לבכות על עוד 'זמן' ועוד 'זמן' וכו'.

ב. שמעתי מ'מגיד מישירים' נפלא שליט"א לרמז בלשון הכתוב שבפרשתו (יט יח) 'ואהבת לרעך' - מדוע נקטו לשון
 'רע' (ולא איזה לשון טוב כזאהבת לידיך, או 'לחברך'), כי כשהידיד מיטיב אין בזה כל 'רבותא' וחיידוש לאהוב אותו, מתי
 'ואהבת' כשהוא 'רעך' - הוא איש ה'רע', הממרר את חייך ואת שלוות נפשך מבואו ועד צאתו, וכל כך למה, כי אני
 ה' - כמו שעיקר מעלת האמונה והדביקות בבורא ב"ה היא דייקא בזמני ההסתר כשאינו רואה את הנהגת הטוב

למקום לעשות הטוב בעיניו להנאתו של אדם בעולם הזה או בעולם הבא, כזאת וכזאת החי יתן אל לבו ויאמין בזה באמונה שלמה, ויתחזק במחשבות טהורות תמיד להעביר שנאה ולעזר את האהבה, ולפום צערא אנרא, עב"ל.

ביו"ב כבר מצינו ב'ספר החינוך' על הפסוק בפרשתן (יש"ה) 'לא תקום' ולא תטור את בני עמך', ומבאר, כי אין כל מקום ל'נקימה או נטירה' למי

על זה צייתה תורה שלא לשנא אותו ולאחוב אותו כגופו, ונהי שדבר קשה הוא לשלם טובה תחת רעה וכו', אבל כיון שצינו כן יוצרנו שמע מינה שהוא דבר שיכול להתקיים, שלא נתנה תורה למלאכי השרת ואין הקב"ה בא בטרונאי עם בריותיו (ע"ז ג.), אלא שצריך טרחה גדולה והתמדה רבה לחשב מחשבות שמפי עלין תצא הרעות והטוב לטובתו של אדם, ואין אדם יכול להרע לחברו או להיטיב, או לנגוע כמה שמוכן לחברו אפילו כמלא נימא בלי גזרת ש-ד-ג, והרבה שלוחים

עמו, שהרי בעת הארת פנים וגילוי אהבה אין כ"כ רבותא להאמין בו, אבל בעת ההסתרה אז יאמין שמאתו לא תצא הרעות, והכל לטובה, כיו"ב תביט נמי על חברך כשהוא 'רעך' - רע שלך, רע בשבילך.

והנה, פעם אחת ויחידה מצינו בכתבי הקודש (תנ"ך) אודות סעודת ראש חודש, והיא בהפטרה של 'מחר חודש', ושמעתי לרמז מדוע נזכרת סעודה זאת ב'מחר חודש' ולא ב'היום חודש', אלא, כי שם נאמר אודות דוד ויהונתן, כשדוד היה שרוי במצב קשה ונורא, שחותרו שאול המלך שונא אותו, ומחזר אחריו להרגו, ובאותו זמן היה דוד מסוכן להתיימש ולחשוב שאין לו עתיד טוב... לזה רמז לו יהונתן 'מחר חודש', אכן, אם תביט על הלבנה בעת הזאת לא תמצאנה כלל, כי אינה מאירה על העולם אפילו בכהוא זה, אבל למחר... 'מחר - חודש' - שהיא עומדת להתחדש, ומחר יתחיל אורה להפציע. כך ישראל מונים ללבנה (סוכה כט.), שבכל עת יזכירו לעצמם שעוד מעט קט - למחר... יגיעו זמנים טובים, וכמו אור הלבנה העומד לבוא. על כן, כל ההזכרה של סעודת ר"ח היא בענין 'מחר חודש', ללמדנו לקח טוב, שגם כשנראה חשכות ויאוש עלינו לקוות ולזכור שעוד יחזור האור ויתגדל לטוב לו.

עוד בה ייאמר, ואהבת לאותו המריע לך, כי אני ה' - שהרי גם כשחברך מריע לך, אין זה מכוחו וממעשיו, אלא כי אני ה' גזרתי עליך שתבוא עליך 'רעה' זו, וממילא עדיין עליך לאהוב אותו כבראשונה.

ג. הנה מצינו בחז"ל שלא רק המשיב לזולתו כגמולו ומחזיר לו רעה תחת רעה נחשב ל'נוקם', אלא אף הנמנע להיטיב למי שמנע עצמו מלהיטיב לו הוא בגדר 'נוקם', וכמו שאמרו (יומא כג.) 'איזוהי נקימה, אמר לו (ראובן לשמעון) השאילני מגלך, אמר לו (שמעון) לאו. למחר אמר לו (שמעון לראובן) השאילני קרדומך, אמר ליה (ראובן) איני משאילך כדרך שלא השאלתני, זו היא נקימה'. ומבאר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (ח"ח על התורה), כי רצו להורות לו, מה לך מתלונן על חברך, הרי מן השמים לא רצו שהוא ישאיל לך, משל למי שנכנס לבית המדרש ומבקש, מי כאן ראובן, מי כאן ראובן, ולא נמצא שם ראובן... וכי יעלה על דעתו לזעוק ולגעור באחד מהם, מדוע אינך ראובן... אין לו אלא לחזור אחר 'ראובן' שלו במקום אחר. כיו"ב, מדוע יקצוף על חברו שלא אבה להשאילו מכליו, הרי סימן הוא כי מן השמים לא אבו שפלוני יהנה אותך מכליו. ומסיים שם, וז"ל. אשרי אנוש יצייר זה תמיד במחשבתו בכל מאורעותיו בחייו הפרטיים ובמסחרו, ולבו יהיה בריא ושלם - לא תעלה קנאתו על אחרים, לא ינקום ולא יטור. ד. עצה מצינו בדברי ה'כלי יקר' (בד"ה אבל) לשכך כעס וחמה ולהשקיט רוחו ומיצר ותאוות הנקמה, וז"ל. 'למה הדבר דומה, לתינוק המשחק ועושה מעשה נערות באיזו בנין או כל דבר אחר, ובא איזה אדם וקלקל כל מעשיו אשר בנה ואשר נטע הילד. והילד צועק לפני אביו צעקה גדולה ומרה על זה, ואילו היה אביו משגיח בו ועושה רצונו היה הורג לזה האדם. אמנם אביו אינו משגיח בקולו כלל, כי אף אם הקטן כפי מיעוט שכלו חושב שזה הגדיל לעשות לו רעה גדולה, מכל מקום האב רואה בשכלו שאין הדבר כן, ושכל מעשה הבן היו הבלים, מעשה תעתועים, ואינן כדאים שבעבורם יהיה לזה כאויב ומתנקם, כי כפי האמת לא עשה לו זה כלום. כך הוא הענין בין אביו שבשמים לברואיו אשר לפי מיעוט השגתם הם חושבים כי כל עניני העוה"ז יש בהם צד מעלה ושלמות, והנוגע בכבודם או בגופם או בממונם נראה להם כי הגדיל לעשות עמהם רעה...'

כדברים האלה כבר כתב ה'רמב"ם' (הל' דעות ז ז) 'הנוקם מחברו עובר בלא תעשה... ואע"פ שאינו לוקה עליו דעה רעה היא עד מאד. אלא ראוי לו לאדם להיות מעביר על מידותיו על כל דברי העולם, שהכל אצל המבינים דברי הבל והבאי ואינן כדאי לנקום עליהם'.

כל אשר יקרהו מטוב עד רע, הוא סיבה שתבוא עליו מאת השם ברוך הוא. ומיד האדם מיד איש אחיו לא יהיה דבר בלתי רצון השם ברוך הוא. על כן כשיצטרפו או יכאיבו אדם, ידע בנפשו כי עוונותיו גרמו, והשם יתברך גזר עליו בכך, ולא ישית מחשבותיו לנקום ממנו כי לא הוא סיבת רעתו, כי העוון הוא המסבב, וכמו שאמר דוד עליו השלום (שמואל ב' טו יא) הניחו לו ויקלל כי אמר לו ה' קלל, עב"ל.

שמאמין באמונה שלימה ותמימה שאי אפשר לאדם לעשות מאומה מעצמו - בלא שיכריזו על כך משמים, וכמו שאמרו חז"ל (חולין ז:): 'אין אדם נוקף אצבעו מלמטה עד שמכריזין עליו מלמעלה' (חולין ז:), אמור מעתה שהרעה שנמל עמו רעהו לא ממנו היא באה כי אין זה האיש אלא בשליח שנשלח מן השמים, מדוע תנקום במי שלא הרע לך מאומה. וז"ל ה'חניך' (מצוה רמא), 'משרשי המצוה, שידע האדם ויתן אל לבו כי

ה. כיו"ב איתא ענין נפלא בענין התפילה, וכמו שענה הרשב"א (ברכות, חידושי אגדות ז:): על מה ש'שאלני אחד מן החולקים על אומתנו, מה צורך בכיוון הרגליים אצל התפילה' וענהו, כי הנה רגליו של אדם המה נתונים לו להלך בהם למרחקים להיכן שיחפוץ לבו, עמם הוא מהלך לעשות הנאות לבבו, ובהם הוא בורח מכל מזיק ופגע הרחק הרחק. לכן יכוון אך בשעה שהאדם עומד בתפילה, עליו לכוון את רגליו כמו שהם כפותים שאינו יכול להלך בהם, להראות שהוא מכיר שאין לו כל יכולת לנוע או לברוח מכל מזיק, ואינו נתון אלא לחסדי הבור"ת... וז"ל, והמתפלל לא תתכן לו התפלה עד שיקדים לנפשו... אין לו תחבולה בהצלתו או בבריחתו מהם, זולתי אם יעזרנו הא-ל יתברך והכל תלוי ברצונו יתברך.

ו. אדרבה המאמין ישיב טובה תחת רעה, שהרי עפ"י אמונתו לא הרע לו זה האיש מאומה, מדוע לא ייטיב לו כמו שהוא מייטיב לכל איש מישראל... וכך איתא בפירוש ר' סעדיה גאון על תהלים (מא י): 'גם איש שלומי אשר בטחתי בו אוכל לחמי הגדיל עלי עקב... ואשלמה להם' - ישלם להם טובה תחת רעה כפי שה' רוצה ממנו, וכמו שאמר (שם יב) 'בזאת' (- שאשיב להם טובה תחת רעה) ידעתי כי חפצת בי'. והוא דבר ה' (בפרשתן) לא תקום ולא תטור את בני עמך.

איתא מהרה"ק מקאמארנא זי"ע (נתיב מצוותיך, נתיב האמונה שביל א אות ד) וז"ל. מי שמאמין שאין שום תנועה במקרה, הוא (אמונה זאת) מרפא לנפש מכל תחלואיו - כולל כל מידות טובות, לאהוב את חברו אף שעושה לו רעות ומבזה אותו, כי אין שום מקרה בעולם אף דיבור קטן. ובדין שמים נעשה זה שלוחו של מקום לבזות אותו ולחרף אותו... צא ובדוק נפשך, ותמצא שבלתי גזירות עליון אי אפשר ששום נברא יצער אותו אפילו צער קטן, ולכן יקבל באהבה ובחיבה ובשמחה, ויתרפא 'נפשך' יותר ממאה אלף אלפים תעניות וסיגופים, עכ"ל.

הדרך הישרה שיבור לו האדם - להיטיב אף למי שלא גמל עמו טובה ולא עוד אלא שהוסיף להרע לו, כי בזה יקנה בנפשו קנין נצח 'אהבת חיים' למהדרין מן המהדרין. וכך סיפר הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע לב"א הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע, באחד ממסעותי לפקוד את אנשי שלומנו בעיירותיהם נזדמנתי לעיירה אחת בה ישבנו ב'התוועדות' עם החסידים בשתיית 'לחיים' ודיבורי קודש, והנה קפץ עלי רוגזו של אחד היושבים במסיבה אשר מצא 'פירכא' וסתירה לכל דיבור שאמרתי ולכל 'עובדא' (סיפור) שספרתי, מתחילה לא הבנתי כוונתו... ברגע שהבנתי כי אין כוונתו אלא לקנטרני החילותי להקל עליו את המלאכה, בסיפורים ודיבורים שבנקל אפשר להפריכם מכל וכל... מה אומר לך, לבו של הלה נהפך לגמרי לגמרי, וכהיום נעשה לי לידיד ואוהב נאמן, ואינו רק מידידי הנאמנים, אלא כל אשר לו יתן בעבורי, וגם הוא מוכן ומזומן למסור נפשו עלי... התדע, מדוע נהגתי כן, כי כך היא דרכה של תורה וכל איש יהודי מחויב לנהוג כן, אך הסיבה שהנני מספר לך 'מעשה' זה, לומר לך עצה טובה (עפ"י טבעי בני אדם ולא מצד ה'מוסר') כי רק בדרך זו תקנה את לב שונאך ותהפכהו לאוהבך הגמור, וירווח לך.

כבר מצינו כדברים האלה ב'ראשית חכמה' (שער הענווה פ"ד אות מג בנדמ"ח) וז"ל 'ואמר החכם מעולם לא חרפני אדם יותר מפעם אחת, כי בפעם הראשונה אסבול חרפתי ולא יחרפני שנית'.

וכך אומרים משם הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע מעולם לא נצחתי איש בעולם ולכן מעולם לא ניצח איש אותי... כתב הגר"ח מוואלאזין זצוק"ל לנכדו וז"ל 'ושלא להכניס שום קפידא בלבך על שום אדם, ואצ"ל שלא להשיב בקפדנות לשום אדם ועל ידי מידת הסבלנות משיג האדם רצונו יותר מאשר ע"י כל תקיפות שבעולם' (כתבי ר"ז מסלנט עמו' קטז).

באר הפרשה - קדושים

מעולם מצאנו לגדולי ומאורי הדור שנהגו במנהג קדוש זה - להשיב טובה תחת רעה. בימי חורפו התגורר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע בעיר 'ביאלה', בשכונתו היה דר אברך שהיה יורד לחייו והיה רודפו עד חרמה. השנים עברו, ובינתיים פרצה מלחמת העולם הראשונה אשר הותירה רבים מאחינו בני ישראל ערירים וחסרי כל, ביניהם היה האברך הלז שנשאר ללא בית דירה וללא מאכל לפיו. אך הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע היה דואג לכל מחסורו, והיה שולח לו בלי גבול מאכל ומלבוש וכל הצטרכויותיו.

וכל כך הרבה להטיב עם 'רודף' זה, עד שנכנסה הרבנית אליו ואמרה - רואה אני שאי אפשר לך 'לשכוח' את אשר עשה לך אדם זה בעיר ביאלה, ומבינה אנכי, שהינך רוצה להשיב לו 'טובה' תחת הרעה אשר גמלך, אבל מאד תמהתי, מדוע תטיב לו כל כך הרבה טובות, הרי הוא לא גמלך כל כך הרבה רעות כפי הטובות שהינך מחזיר לו... עוד מסופר, שפעם יצא מחדרו של הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע בנו בכורו הרה"ק רבי מאיר הי"ד כשהוא נסער מאד, וגילה שראו עיניו בחדרו של אביו הק', שיש יהודי אחד החותר תחת הנהגתו של אביו באופן נבזה ביותר, ולאידך מגיע גם הנה מפעם לפעם בחנופה, כשהוא עושה את עצמו כחסיד מן המניין. כעת נתגלה לי קלונו, כי 'מחוצף' זה כתב מכתב הלשנה ו'מסירה' לשלטונות אשר בפעטערבורג - ובו שם עלילות דברים על הרבי, ולגודל חוצפתו כתב באותו זמן ובאותו מקום מכתב אל הרבי ובו חרט עליו גליון דברי חנופה ושבחים, אך הקב"ה מצילנו מידם - ונתחלפו ב' המכתבים, המכתב שהיה מיועד אל הרבי נשלח לפעטערבורג, ואילו אגרת החרפה והמלשינות עשתה את דרכה אל ביתו נאווה קודש של הרבי, וכעת ראיתי את המכתב אצל אבי הק', ובוזה אמרתי לעצמי 'אכן נודע הדבר' - כי מעודי תמהתי על מה ולמה מקרב אבי הק' את בר נש הלז, ועתה משראיתי כי 'רודף' הוא את אבי מבין אנכי מדוע אבי מכבד ומוקיר מאד יהודי זה...

סיפר הרה"ק ה'חקל יצחק' מספינקא זי"ע על אביו הרה"ק ה'אמרי יוסף' זי"ע שפעם אחת הגיע לבקרו רב אחד, וה'אמרי יוסף' כיבדו הרבה יותר מכפי ערכו, ואף שינה את מנהגו, כי בכל יום לא היה אוכל פת שחרית עד גמרו את חק לימודיו, ולכבוד האורח מיהר לסעוד עמו על שולחנו מיד אחר תפילת שחרית, ויהי לפלא. ומששאל את אביו מאי האי, ענהו - מלפנים נדדתי בערים לחזור על פתחי נדיבי עם, בדרכי הגעתי לעיר שבה מכהן רב זה כ'מרא דאתרא', ומשהכרזתי בבית המדרש על סיבת בואי - והיה בידי הרב לעזור לי, אך הוא לא קם ולא זע, ולא סייע בידי אפילו מעט מזעיר, עתה, משראיתיו מגיע הנה, מיד נתעורר בקרבי רצון להחזיר לו גמולו בראשו ולרחקו ממני כרחוק מזרח ממערב, על כן 'שברתי את טבעי' וקירבתיו קרבה רבה וחיבה יתירה הודעתי לו. מסיים ה'חקל יצחק' שהרבה כהנה וכהנה ראו אצל אביו הקדוש, שהיה מקרב ומכבד את דורשי רעתו, בכדי לשבר את טבעיו ורצונותיו. לאחר פטירתו של הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע מינו את בנו הרה"ק מהרי"ד זי"ע לשבת תחתיו על מקום רבנותו, וכמו כן מינהו תחת אביו על קופת הצדקה לבני העיר, תחילת דבר מסרו לו את רשימת הנצרכים אשר היה אביו הק' מחלק להם מעות בכל ערב שבת ויו"ט לפרנסת ביתם, אחר שעייין המהרי"ד ברשימת השמות נטל קולמוסו והעבירו על אחד השמות כסימן שליהודי זה אין צריכים לתת מכספי הצדקה. ומשנשאל על כך ענה לסובביו, יהודי זה אינו 'נצרך' כלל, אלא מאחר שהוא היה 'חותר' תחת אבי הקדוש והציק לו הרבה, על כן היה אבי הקדוש 'תומך' בו בכדי לשבר את מידותיו, אך כעת שאני נתמנתי על הצדקה, והוא אינו חותר תחתי כלל, מדוע אשלח מעות למי שאינו 'נצרך' כלל.

סיפר הגאון רבי אברהם דוב אויערבאך שליט"א (בן הגרשז"א זצ"ל וחתן הגרא"ז ווערנער זצ"ל גאב"ד טבריה ת"ו), שבשמחת נישואיו הזמינו המחותנים מנות דגים לסעודה (כמנהג אותם הימים), אך למעשה הדגים התקלקלו והיה ריחם הרע נודף למרחוק, תיכף ומיד חמק אבי החתן אל בעל האולם, ואמר לו, הנה נדברתי עם המחותן לשלם את הוצאות הנישואין מחצה במחצה, אך כעת חוששני שמא יבוא אליך המחותן בטענות שאינו משלם לך את חלקו על הוצאות הסעודה, כיוון שהגשת לפני המסובים דגים שאינם ראויים למאכל אדם, ותתלקח אש המחלוקת, על כן אבקשך להחריש, ואני אשלים לך גם את חציו. והיה אך שמע בעל האולם את דבריו החל לשחוק, באמרו, לפני רגעים ספורים עמד מחותנך בבקשה דומה לשלך... (והיינו שאם לא היה בעל האולם 'ירא שמים' היה מקבל על אותה סעודה 'תשלומי כפל' - מכל מחותן בנפרד תשלום על כל הסעודה) מכאן תבין, היאך הייתה הנהגת אנשי מעלה בדורות הקודמים, ומהם נראה וכן נעשה, לנהוג תדיר לפני משורת הדין ובלבד שלא לעורר מדנים.

לאחר הסתלקותו לשמי רום של הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע הכתירו את שני בניו להנהיג עדה, הרה"ק רבי יששכר לייב זי"ע (שהיה מבוגר יותר) הוכתר לממלא מקומו בסלאנימא, ואילו הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע הוכתר בעיר

אל ישב במקומו - יניח כביכול להקב"ה להנהיג עולמו
בפרשתן (יש ג), 'איש אמו ואביו תיראו', ובגמרא (קידושין
 לא.), 'איזהו מורא - לא יעמוד במקומו', דרוש
 דרש הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"א ד"ה איש אמו)
 להמליץ על אלו המסובבים בעולם הזה בהרגשה כי
 הם הם 'מנהיגי העולם', (באומרם מוטב היה אם היה קורה
 כך וכך, ואם היה מתרחש כהנה וכהנה הרי היה דבר פלוני הרבה
 יותר טוב, וכדו' רבות), על זה אמרה תורה 'את ה' אלוקיך
 תירא' (דברים ו יג) וכדרך שאמרו חז"ל ב'מורא' האב -

אל ישב במקומו, כך כביכול נאמר על 'מורא' הקב"ה
 - אל ישב במקומו, כי ה'מנהל' של העולם הוא הקב"ה,
 והוצפה היא לישב במקום זה - ולחשוב על עצמו שהוא
 מנהיגו של עולם.

ואהבת לרעך כמוך - תיקון המידות מבית ומחוץ

בפרשתן (קדושים, יש יח) ואהבת לרעך כמוך אני ה'.
 וכבר אמר התנא רבי עקיבא שפסוק זה
 הוא כלל גדול בתורה^ט (ירושלמי נדרים ט ד).

ביאליסטאק. בערב ראש השנה הראשון להנהגתם, העמיד הרה"ק רבי ישכר לייב פיתקא בבית מדרשו, וג' הודעות
 נכתבו בה, א' כל מי שברצונו לנסוע לימי 'ראש השנה' אל אחי, והרי הוא מונע את עצמו מפני כבודי, הריני מוסר
 מודעה שאני מכוון כוונה הפכית ואינני מוציאו ידי חובה בתפילות ובתקיעות. ב' יש אצלי קרן מיוחדת, וממנה הנני
 מלווה מעות לכל מי שרוצה ליסע לאחי ואין בידו די מעות. ג' אין להוריד פיתקא זו עד זמן צאת הרכבת (באן)
 האחרונה לביאליסטאק קודם ראש השנה, ומדרכיהם נלמד להרבות אהבת ישראל ללא סוף ותכלית.
 ושנא תאמר אין בכוחי עשות כן, כי למעלה מטבעי דברים הללו, שמע לדברי הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע
 (במכתביו), בני ישראל יש בהם כוחות למעלה מדרך הטבע, על כן אף אנן נאמר שאכן, בדרך הטבע אין בידך לסבול
 את איש פלוני, ולא את מעשיו... הרי הבחירה בידך לעשות למעלה מדרך הטבע...

בענין הנטירה בלב (עיי' יומא כג. וברש"י, ש'נטירה' היינו בלבו של אדם) נציגה נא מה שסיפר יהודי חשוב שבשנת תשנ"א
 השיא את בתו הראשונה, לפני הנישואין נכנס אל רבו הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע ושאלהו האם ינהג כמנהג רבים
 שאף הורי החתן והכלה מתענים ביום החופה, אמר לו הרבי (שהכירו היטב), הנה התענית קשה עליך ומסוכן אתה
 להיכשל בגינה בכעס, מוטב שתקבל על עצמך שלא לשמור אפי' טינה קטנה בלב על מי שלא יטריח עצמו להשתתף
 בשמחת הנישואין... והנה הימים היו ימי 'מלחמת המפרץ' בעת אשר נפל פחד ובעתה על היהודים תושבי ארה"ק
 להלך בלילות ברחובה של עיר, על כן ערכו את החתונות שבאותה תקופה מבעוד יום - מרישא ועד גמירא -
 מהחופה ועד גמר ה'מצווה טאנץ'... ויהי ממחרת החתונה החל מיוחדנו לקבל 'התנצלויות' (בטל') כי רבים ממכריו
 וידידיו לא עלתה בידם להשתתף בשמחת החתונה בימים כאלו... מה אומר ומה אדבר אמר היהודי, בכל טלפון
 וטלפון היה עולה לנגד עיני כמה התאמצתי להשתתף בשמחות כשזה המדבר עמי השיא את בנו או את בתו, מדוע
 לא הטריח אף הוא את עצמו עכ"פ במקצת מהטרחה שאנכי טרחתי - לבוא ולהשתתף עמי בשמחתי, ועל כל אחד
 הוצרכתי למצוא הוראת היתר ולימוד זכות על מעשיו, עד שיותר היה קל עלי להתענות ולא לקבל ע"ע קבלה כזאת...
 ובעת הצורך 'ישכח' מה שחברו עולל לו, וכך אמר הרה"ק ה'דברי יואל' זי"ע כי ידוע מה שכתבו הראשונים (תשבץ
 קטן תסד-תסו) שכל מעשי ומנהגי מעמד החופה אנו למידים ממעמד מתן תורה. האבוקות של אש המה כדוגמת
 האש והלפידים הבווערים, ז' הברכות הם נגד שבעת הקולות וברקים; וכן כל הדברים. ומה שנוהגים לשבר כוס תחת
 החופה (רמ"א אבה"ע סה ג) ביארו (פמ"ג או"ח משב"ז תקס סק"ד) שהוא זכר ל'לוחות ראשונות' שנשתברו. ואמר הרה"ק
 ה'דברי יואל' זי"ע שהרי בשבירת הלוחות נגרמה שכחת התורה לישראל (עירובין נד.), וזאת מרמזים לחתן וכלה בשבירת
 הכוס - בראשית דרכם בבניין בית נאמן בישראל, זכרו כלל גדול, בכדי לשמר את השלום בבית, פעמים שעל האדם
 לשכוח מה עשו לו וכדו', ויעשה עצמו כמי שאינו זוכר מאומה, ובזה יתרבה ויתגדל השלום באהלם.

ז. פלאי פלאות מצינו לרבי סעדיה גאון לבאר בכתוב בפרשת אחרי (טז ח) 'ונתן אהרן על שני השעירים גורלות,
 גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל', מדוע נבחרו השניים בגורלות, אלא להורות שהכל תלוי בידי שמים, גם
 הבהמה ההולכת לאבדון - לעזאזל, לא תלקח שמה אם לא גזר הקב"ה עליה כך, וזאת נראה ביותר אם הבחירה
 תיעשה בידי גורל שללא כל חולק ה'בחירה' בגורל שמים הוא.

פעם פגש הגאון ה'בית הלוי' זצ"ל את אחד מתלמידיו משכבר הימים ושאלהו 'מה עיסוקו של מר ומה הוא
 עושה', ויען התלמיד שהוא עוסק בעשיית צוקע"ר בשותפות עם גיסו ומשם פרנסתו. חזר ה'בית הלוי' ושאלו מה

באר הפרשה - קדושים

מעשיו, ושוב ענה שעוסק בעשיית הצוקע"ר. אחר ששילשו שאלתם ותשובתם נענה ה'בית הלוי' ואמר, הנה אתה חושב שיש לי איזו חסרון בהבנה, לא כן, אלא לך יש חסרון בהבנתם של דברים. כי אילו שאלתי מה הקב"ה עושה עמך היה לך לענות בסיפורי הפרנסה הבאים לאדם מן השמים. אבל מכיוון ששאלתיך מה אתה עושה עליך לענות בעסקי 'יראת שמים', כאומרם (ברכות לג:) 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים'.

ידוע משלו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (שם עולם ח"א פ"ג), פעם איקלע 'בן כפר' לתחנת הרכבת, והנה רואה הוא אדם העומד לצד הרכבת וחצוצרה בפיו, וראה זה פלא - כשאדם זה מצפצף פעם אחת ממהרים כל הקהל לעלות על הרכבת, אחר כמה רגעים יוסיף הלה לצפצף בשנית ואז אף ה'נמושות' ימהרו כל עוד נשמתם באפם לעלות על הרכבת, לאחר מכן יצפצף הלה בשלישית ותחל הרכבת במסעה. נתפעל הכפרי מכוחו של זה האיש, ועד מהרה ניגש אליו ואומר לו בחנופה, לכבוד גדול הוא לי להכיר את מנהיג ומנהל הרכבות, איש אשר על פיו יישק כל דבר. מילא האיש שחוק פיו, באמרו, טעות גדולה טעית בני, אינני אלא 'פועל' קטן, הממלא אחר כל הוראותיו של המנהל היושב כאן למעלה במקום מהודר ולבוש מחלצות, והוא זה שמרוויח הון תועפות מכל נסיעה ברכבת, על פיו יישק כל דבר והוא הקובע את כל החוקים ומועדי הנסיעות. אני איני אלא שליח פשוט. כיו"ב יש לכל אחד מאתנו להביט על מפעלותיו בזה העולם - כשנראה לו ש'הוא' משדד מערכות, ידע שאינו אלא כ'שליח' לקיים ציווי ופקודת בורא עולם - 'מנהל' העולם...

ח. וזה לשון מסילת ישרים פי"א, ואהבת לרעך כמוך, כמוך בלי שום הפרש, כמוך בלי חילוקים, בלי תחבולות ומזימות, כמוך ממש.

כמה שנים לאחר הסתלקותו של הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע כתב אחד מחסידיו מכתב לרעהו, בו כתוב 'עדיין מהדהד באזני קריאתו של הרבי בגדולת וחשיבות טוהן א טובה פאר דעם מלך מלכי המלכים'ס א קינד...' (להיטיב לבניו של ממ"ה).

מילתא דשכיחא, באדם המגיע לבית הכנסת לתפילת שחרית, וה'שטיבל' מלא עד אפס מקום המתפללים, גם השולחנות תפוסים בתיקי 'טלית ותפילין' בב' או ג' קומות זה ע"ג זה, והנה בא מיודעינו ואינו יודע כדת מה לעשות היכן יניח את ה'טלית ותפילין' שלו, ואז תוך כדי 'אמירת' הריני מקבל עלי מצות ואהבת לרעך כמוך הינו משלח מעל פניו ג' ד' תיקי טלית ותפילין מימינו וד' וה' כיו"ב משמאלו, דוחף את ראובן מלפניו ואת שמעון מאחוריו - וכל זה תוך כדי הכרזה שהוא מקבל על עצמו ואהבת לרעך כמוך, אין לך אדם שמעשיו סותרין את מאמר פיו כאדם זה.

ט. כבר אמרו, כי אם 'ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה', נמצא שמי שאינו הולך בדרך זו, יצא מן הכלל... סיפר הגאון הישיש הרב ישראל גערבער מעיה"ק ירושת"ו תלמידו של הגאון רבי ברוך בער זצוק"ל שלפני שנות דור היה מקום מגוריו בעיירה הסמוכה לוילנא, ביום מן הימים חלה אחד ממשפחתו - בן דודו, ולקחו ר' ישראל לבית החולים שבעיר ווילנא שהיה לו שם טוב ברפואה, אלא שבית החולים היה מכניס בשעריו רק מתושבי ווילנא - שהם היו מחזיקים מממונם את בית החולים, או למי שבא עם מכתב המלצה מהגאון רבי חיים עוזר זצוק"ל. לכן שלח ר' ישראל איש מבני משפחתו אל הגר"ע, והלה נכנס אל הגר"ע מאחורי הבית - בחששו שאם יכנס בדרך המלך יראוהו ה'משמשים בקודש' וימנעו מרבם לכתוב מכתב המלצה לבית החולים. ואכן הגר"ע קיבלו במאור פנים וסבר פנים יפות ואף כתב לו מכתב להנהלת בית החולים, חתם בחותמו ושילחו לשלום. מכיוון שכבר היה המכתב בידו לא חשש ויצא את הבית מדרך המלך, כצאתו מחדרו של הגר"ע ראה שיש בקרב בני הבית ומחוצה לו רעש ובלבול, מששאל לפשר הנעשה שמע שבעוד שעה ומחצה תערך הלווייתה של בתו היחידה של הגר"ע... ומה נשתומם הלה מצלילות ויישוב דעתו בשעה טרופה כזאת, ולא היה ניכר עליו אפילו דאגה ועצבון כל דהו... אלא במאור פנים ישב לו וכתב מכתב נאה ומתקבל.

סיפר הגה"צ רבי דניאל פריש זצוק"ל, שנזדמן פעם לאנטווערפן בהיכלו של הרה"ק רבי איציק'ל זי"ע, ושם ראה את חתנו הרה"ק רבי יענקל'ע זי"ע אשר כידוע היה מתנהג בפשטות גדולה עד מאד, והיה מתהלך בביהמ"ד קודם התפילה בגשתו אל האורחים, ושאל במה אוכל לעזור בכוס קאווע או בסידור חפציק, והיה ר' דניאל עומד מן הצד ותמה מדוע ינהג כן - קודם התפילה, והמתין שר' יענקל'ע יגש אליו, בהגיע רבי יענקל'ע אליו, ויהי אך החל לשאלו אודות הקאווע והחפצים, ניסה ר' דניאל לרמז לו ש... ש... כאומר - אסור לשוח קודם התפילה, אמר לו ר' יענקל'ע 'יונגערמאן (אברך), וכי נראה בעיניך שמה שהביאו הפוסקים משם האריז"ל לומר קודם התפילה 'הריני מקבל עלי מצוות עשה ואהבת לרעך

כתב הגה"ק רבי חיים וויטאל זי"ע (שער הקדושה ח"א והרעות בתורה הקדושה, כי המידות הם ההבנה לתורה', פ"ב) **שעל כן לא נכתב עניין המידות הטובות שיוכל האדם לקיים המצוות. וכך אמרו (תנ"כ"א רבה א**

כמוך' אינו אלא לחש בעלמא... יש לקיים זאת בפועל ממש'. והעיד רבי דניאל לאחר שנים, שדברים אלו השפיעו עליו ושינו לו את כל מבטו על חייו (כי אף שוודאי יש להיזהר משיחת חולין קודם התפילה, אך ראשונה לכל יחשיב את רעהו לדאוג לכל מחסורו). **יש לדעת, כי אף שנצטוונו מפי הגבורה 'ואהבת לרעך כמוך' - שתהא אהבתינו לכל יחיד ויחיד מבני ישראל כאהבת איש את עצמו. מ"מ ביותר יש לו ליזהר בכך בביתו פנימה בהנהגת 'מידות' טובות לעקרת הבית (ובני הבית), וכמו שכתב המהר"ל (ריש מס' נדה) בשם הגה"ק רבי חיים וויטאל זי"ע שעיקר חיוב ההנהגה במידות טובות הוא בביתו של אדם. א' מגדולי תלמידי הגרש"ז אויערבאך זצ"ל (הגאון רבי יהודה עדס שליט"א ר"י קול יעקב) סיפר שלאחר נישואיו הגיע אל מורו ורבו בכדי לקבל הדרכתו והוראותיו להנהגת ארחות הבית. ושאלו באיזה שעה צריך אברך לשוב בערב לביתו. נענה הגרש"ז זצ"ל ואמר, השאלה אינה מתי חוזרים הביתה, אלא איך חוזרים הביתה...**

הרה"ק רבי משה אונגאר זי"ע שלח פעם מכתב לחותנו הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנו זי"ע ובו מפרט הוא כמה וכמה מעלות על בחור פלוני שהציעו לו ליקח לחתן לבתו, שלח לו ה'דברי חיים' תשובתו, 'את העיקר לא כתבת לי האם הוא 'מענטש' (אנושי) ככתוב בתורה (דברים כב טז) את בתי נתתי לאיש'...

וכבר היה הרה"ק רבי אברהם אלימלך מקארלין זי"ע הי"ד אומר משמיה דאבוה 'הינוקא' זי"ע שבענייני שידוכין כשמבררים אודות 'חתן', כשישמע שהוא בעל מידות טובות יחשיב זאת כמספר 'אחד', לאחר מכן על כל מעלה נוספת שישמע על המדובר יוסיף מספר אפס לצד הספרה אחת ויחדיו יעלו ל'עשר' (מס' אחד משמאל ואפס מימין), וכך בכל מעלה ומעלה יוסיף עוד אפס ויתעלה מספרו למאה וכו', אך אם ישמע רק מעלות אחרות בלא מעלת 'מידות טובות' נמצא שעלה בידו רק 'אפס' שמשמעו 'לא שווה מידי', כי עיקר האדם הוא מידות טובות, והיא היא הדרך הישרה שיבור לו האדם.

פעם בא יהודי לשאול את הגאון מטשעבין זצוק"ל, כדת מה לעשות בענייני שידוכין - מה לברר אודות הבחורים, השיבו הגאון, שלושה דברים עליך לברר היטב, הלה רצה לקחת נייר לכתוב עליו את ג' הדברים, אמר לו הגאון אינך נצרך לכתוב... כי אלו הם ג' הדברים - מידות טובות, מידות טובות, ושוב מידות טובות...

סיפר הגאון ר' משה מרדכי שולזינגער זצ"ל, שפעם שלח אותו הגה"ק הסטייפלער זצוק"ל לברר על בחור שהוצע עבור נכדתו, אחר הביוררים העלה בידו כי הלה משופרא דשופרא, מתמיד עצום וייגע בתורה י"ח שעות במעת לעת, ובא אל הסטייפלער והחל למנות את שבחו, אך הסטייפלער עשה עצמו כמי שאינו שומע, רק שאל, ומה עם מידות טובות. ענהו רמ"מ, הרי כולם גומרים עליו את ההלל שהוא חריף ובקי ומתמיד ללא הרף. שוב שאלו הסטייפלער, ומה שמעת עליו בענין המידות, ומשחזר על שאלתו שוב ושוב, אמר לו רמ"מ, ילמדנו רבינו, מה יש לחשוש בבחור שאין לו בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד, השיבו הסטייפלער, לא כדברך, כי עד היום היה הבחור בחברת ה'סטנדר' ותו לא, ומי יודע אם בבואו להתעסק עם אנשים ידע איך להתנהג, ואדרבה, דייקא בגלל מעלותיו אלו עלינו לברר ענין זה, שאם לא כן יהיה שם 'שמח תשמח' בוקר וערב.

הגה"צ רבי גד'ל אייזנער זצ"ל היה אומר לחתנים בדרך צחות, הנה רבו האברכים המתאוים להתעלות כמלאכים, ראשונה, נעשים 'אויס מענטש' (מפסיקים להתנהג כאיש בין אנשים), ולא זו היא הדרך הנכונה אשר ישכון בה אור...

ביודעי ומכירי קאמינא, בבחור חשוב ומצוין משיבה טובה וחשובה שלא גמרו עליו את ההלל בדברי שבח וקילוסין, והנה לא חלף זמן רב מעת חתונתו ודרכיהם נפרדו ל"ע, ותורף פרשה זאת בקצרה הוא, שהלה לא התרגל להכניע את עצמו לדעתם של אחרים, וכ"כ גדלה אנוכיותו עד שאפילו לא הסכים להדליק את האור או לכבותו עבור אחרים, כי הם תוצאותיו של מי שלא התרגל לשלוט על מידותיו...

וכבר פירשו צדיקי בית בעלזא הטעם שנשנית מסכת אבות בתוך סדר 'נזיקין', שמידות מעוותות הם המזיק הגדול ביותר.

מתאמרא בשם הגה"ק רבי ישראל סלנטער זצ"ל שאדם הנכנס לבית המדרש בפנים זועפות ונפולות הרי הוא בגדר 'בור ברשות הרבים', ואף אנו נעני אבתריה שהמראה פנים זועפות בביתו הרי הוא 'שור נגחן'...

מעשה שהביאו לידיעתו של המהר"ל דיסקין זצוק"ל על אברך שהפסיק כלל לדבר עם נוות ביתו, וטענתו בצדו - שכך אמרו במשנה (אבות א ה) 'אל תרבה שיחה עם האשה, באשתו אמרו קל וחומר באשת חברו'. שלח המהר"ל

באר הפרשה - קדושים

א) דרך ארץ קרמה לתורה". אשר על כן יזהר אדם ובמה אוכל להשיב רוחו בכל מילי דמיטב, כדכתב במידותיו עד למאד^ב, ובפרט בימים הללו, ימי הספירה שעיקר עבודתם בתיקון המידות. בשביל אחרים שנהנים ממנו, עכ"ל^ד.

ובבלל מצווה זו לאהוב כל איש מישראל, להשיב לו טובה תחת רעה וק"ו טובה תחת טובה, לחשוב מחשבות בכל עת כיצד יש בידי להיטיב הרגשותי^ג, דבר שפתיים אך למותר שבכלל ההטבה לרעהו היא להרבות ב'צדקה וחסד'^{טו} בממונו, נוראות כתב בעל השבט מוסר בספרו אנדות אליהו (ירושלמי פאה א

לקרוא לו, כשהגיע האברך לפניו, עשה המהרי"ל את עצמו כמי שאינו רואהו ולא התייחס אליו כלל, ואף לא שאלו לשלום, ישב לסעוד סעודתו, בירך ברכת המזון, לאחמ"כ ישב ועסק בתורה במשך כמה שעות, כשבכל אותה העת עומד האברך לפניו ומחריש, ואינו מבין מדוע קרא לו הרב ומה רצונו מאתו. אחר זמן רב, נענה המהרי"ל ואמר לו כך מרגשת זוגתך יומם ולילה... שהיא כ'אויר' בבית, שאין משימים לב אליו כלל, הנני מאד מקווה שהבנת כוונתי... מרגלא בפומיה דהגה"ח רבי נטע פריינד זצ"ל משם הרה"ק הראמ"מ מלעלוב זי"ע, שההכנה הראויה לכל איש ישראל - לקראת תפילת שחרית, לעמוד לעזר ולסיוע בביתו להכין את הילדים להליכתם לבית תלמודם (כאשר הוא צורך השעה), ולא ילך 'לתפוס מלאכים' בבית הכנסת וישאיר את בני ביתו להתמודד לבד עם טורח המלאכה.

יא. ו'כפשוטו' - המתקן בעצמו את מידותיו קונה לעצמו כח להתעלות ולהתגדל בתורה, בצעירותו היו להגה"ק ה'שדי חמד' זצוק"ל כשרונות חלופים, אך בכ"ז לא נתיימש והיה עוסק בתורה בהתמדה מופלגת יומם ולילה, בין יושבי ביהמ"ד היה אברך שקינא בו באופן נורא, עד שהקנאה ה' אותו על דעתו וחיפש בכל עת תחבולות להכשילו ולמרר את חיו... ועדיין לא מצאה נפשו מנוח עד שפנה למשרתת שהיתה מכבדת ומנקה את בית התלמוד שילם לה הון רב כדי שתוציא שם רע על השדי חמד, ותספר עליו דברי לעז וחרפה. המשרתת ש'ענייה' הייתה נתפתתה לנוכח ה'מצלצלין', ואכן, למחרת הוציאה עליו 'שם רע' וגרמה שהכל ריננו עליו בדברים הגרועים ביותר... מלבד ראש הישיבה שהכיר בצדקתו ויושר אורחותיו ולא אבה להאמין עליו שום דבר רע שבעולם. על כן מיהר ושילח את המשרתת מעבודתה לביתה הריק והדל.

אעפ"כ, התמדתו של ה'שדי חמד' לא פסקה לרגע, התעלה מעל הררי הבזיונות, והמשיך לשקוע ולצלול ב'ים התלמוד' מבוקר עד ערב. והנה, כעבור כמה שבועות ניגשה אליו אותה משרתת בהחבא, וסיפרה לו שאת כל עלילתה רקמה רק מחמת הממון שנתן לה פלוני בן פלוני, ועד עתה נצרה את פיה כי אותם המעות פרנסוה בכבוד, אבל עתה 'תם הכסף' עוללים שאלו לחם ואין, ועז רצונה לשוב לעבודתה כמנקה בישיבה, ומתחננת היא על נפשה שה'שדי חמד' בעצמו ימליץ עליה טוב בפני ראש הישיבה שיחזירנה לעבודתה, ובשכר זה היא תפרסם את האמת שלא היה כאן אלא עלילה שפלה שהזמין אצלה פלוני ופלוני תמורת סכום הגון ביותר, אלא שהיא מעמדת 'תנאי קודם למעשה' שרק אם תשוב לעבודתה תטהר את שמו של ה'שדי חמד'.

בקרב לבו של ה'שדי חמד' פרצה מלחמה עזה, מצד אחד יש בידו הזדמנות לטהר את שמו ואולי גם להסיר את חילול השם הנגרם מאותה עלילה, לאידך בזה יישפך דמו של ה'רודף' ויתחלל שם שמים עד היכן הדברים מגיעים שהמקנא ישכור את המשרתת באופן נבזה כל כך... ה'שדי חמד' הסתגר בחדרו וחישב שם חשבונו של עולם עד שהגיע למסקנא נעלית, וכה אמר למשרתת, הנני מוכן ומזומן לדאוג שתשובי לעבודתך, אך אני אעמיד תנאי קודם למעשה, שלעולם לא ידע איש בעולם כי פלוני שכר אותך להכפיש שמי... לאחר ימים ושנים סיפר ה'שדי חמד' את הדברים והוסיף, שבאותו הרגע הרגיש שנפתחו בפניו כל מעיינות החכמה והחל להבין ולהשכיל ולחדש בדברי תורה, גם זכה לימים לחבר את חיבורו הגדול. ולמדנו מכאן נוראות 'טוהר המידות' עד היכן מגיע, שהסכים שישאר שמו מבזוה וכו' וכל זה כדי שלא לבייש את מי שביישו ומירר לו את חיו במרורים עד בלי שיעור.

יב. הגה"צ רבי אליהו לאפייאן זצוק"ל היה אומר. כי הקובע עם ה'בנאי' שיבנה עבורו בית מהודר, הרי הוא מפרט לו כל פרט ופרט של הבניין, כמה גדול יהיה כל חדר מחדרי הבית ואיככה יבנה. אך לגבי בניית ה'יסודות' לא יקבע עמו מאומה, כי מובן מאליהו שעל הבונה להניח יסודות כנדרש, כי ללא יסודות אין כאן 'בניין' כלל... כיו"ב לענין המידות, התורה ציוותה לנו הרבה מצוות בעשה ולא תעשה, אך לא נתפרש בה ענין המידות, כי המידות המה היסודות שעליהם הושתתה כל התורה. ומבלעדי ה'יסודות' לא יוכל האדם להעמיד את 'בניין' התורה כראוי...

בעיירתו של הרה"ק הרבי רבי זושא זי"ע היה 'למדן' שהיה עילוי וגדול בתורה עד מאוד, אך בבין אדם לחברו לא היה נזהר, קראו הרה"ק הרר"ז, ופתח דבריו במעשה שהיה בגביר אחד שקנה לעצמו מעיל חדש יקר בדמים מרובים, והיה המעיל משובח ומפואר עד מאוד עד שכל רואיו לא הפסיקו להלל ולשבח את המעיל שלא שזפתו עין. באותו מקום התגורר עני אחד המחזר על הפתחים, שבראותו את כל הכבוד הרב שנוחל העשיר עבור המעיל היקר, קם ועשה מעשה - מכר את ביתו הקט ואת כל אשר אין לו, ורכש בעד המעות מעיל יקר כעין זה של הגביר...

משהגיע העני מלובש ב'מעיל', וכל כולו אומר עטרת חשיבות אל בית המדרש, מילאו כל יושבי ביהמ"ד את פיהם צחוק ולא הפסיקו מללעוג עליו, תמה אותו העני ואמר להם, הלא ביום האתמול משהגיע העשיר עם מעיל כעין זה היו הכל משבחים ומפארים אותו ואת בגדו, אם כן מה יום מיומיים, מדוע עלי הנכם מלעיגים בקול רעש גדול. הסבירו לו חבריו בטוב טעם כי אותו עשיר שהדור בכל לבושיו ובמראהו, לו נאה ולו יאה להתהדר במעיל זה, אך אתה שכל בגדיך קרועים ומרוטים הם, ונעליך קרועות לרווחה, וכל מראיך אומר עניות, הרי הנך נראה מליצני הדור בעטותך על כל אלה את המעיל ההדור.

הוסיף הרר"ז ואמר לאותו למדן, כיוצא בו לדידך, איתא במשנה (ריש מס' פאה) 'ותלמוד תורה כנגד כולם', ופירושו, שהלומד ועוסק בתורה צריך שיהיו בו את כל המעלות הטובות האמורות מתחילת המשנה, כיבוד אב ואם וגמילות חסדים וכל ההנהגות טובות שבין אדם לחברו ורק אז נאה ויאה היא ה'תלמוד תורה', אך גדלות בתורה ללא שאר מידות טובות הרי הוא כאותו עני הלובש את המעיל היקר על בגדיו העלובים...

הגאון רבי אליהו לאפיאן זצוק"ל היה ממשיך לשני שותפים שנתפסו על ידי אנשי השלטון ברוסיה בעוון 'זיוף שטרות', האחד נתפס כשברשותו אלפי שטרות, ואילו אצל רעהו לא מצאו אפילו שטר אחד אלא את המכונה המדפיסה את השטרות, בעת 'משפטים' נפסק על הראשון לשבת במשך שנה בבית האסורים, ואילו על רעהו בעל המכונה נפסק לשבת 'שמיטה' שלימה.

נזדעק המדפיס וקבל בפני השופט - איה הדין ואיה הצדק, הרי היה לכם להחמיר על הסוחר הראשון הרבה יותר ממני, כי אצלו נמצאו רבבות אלפי מעות מזויפות, ואילו אצלי לא מצאתם אפילו שטר אחד שאינו כשר... נענה השופט והסביר לו, אכן, אצל הראשון מצאנו כך וכך שטרות מזויפות, ובעוון כך וכך חבילי שטרות - העונש הוא שנה בבית האסורים. אך אצלך מצאנו את השורש לחטא, כי בידך להדפיס ולהפיץ עוד רבבות אלפי אלפים של שטרות כאלו, ומי יודע...

ולכך נדמים ה'מידות רעות', והם גרועים משאר העוונות, כי הם 'שורש' כל הרע, והם ה'מדפיסים' ומפיצים את כל הרע שאפשר לאדם להגיע, וכך איתא ברמב"ם (הל' תשובה ז א) וז"ל. 'כשם שצריך אדם לשוב מאלו (העבירות שיש בהם מעשה), כך הוא צריך לחפש בדעות רעות שיש לו ולשוב מהן, מן הכעס ומן האיבה וכו' וכיוצא בהן, מן הכל צריך לחזור בתשובה'. כי עד כדי כך חמור הוא ענין המידות הרעות.

פעם כשהגיע הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל למקום ש'רבים מצויין בו' ומיד נתקבצו מסביבו קהל אנשים, כשכל אחד ניגש אליו לקבל מאתו ברכת הקודש, אחד מהנאספים שראה כי הציבור גדול וראה אותם כמעכבים אותו מלגשת לקבל הברכה, דחף ימין ושמאל ומצא עצמו עומד בפני הרב, הגרש"ז א שראה את דחיפותיו בירכו 'אברכך שתהיה מענטש'... (שתתנהג כ'אדם' ולא כחית השדה), וכדי שלא יתבייש כל כך שאלו מיד 'מדוע אינך עונה לי - וכן למר...'. יג. אחד מחסידי הרה"ק בעל ה'תניא' זי"ע היה 'עובד' גדול שהיה 'טוב לשמים' אך לא היה מטיב לבריות כלל, קרא לו רבו ואמר לו, הנה הכתוב אומר (דברים כ יט) 'כי האדם עץ השדה', והדמיון שבין האדם לעצי השדה, כי כמו עצי השדה, אף העץ שהוא גדל ביופי והדר לשם ולתפארת - אם אינו נותן פירות אינו כי אם 'אילן סרק', ואינו נחשב ולא כלום, כיו"ב האדם, אף אם יתעלה בתורה ועבודה אם אינו נותן משלו 'פירות' לאחרים הרי הוא כ'סרק'...

סיפר הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל, פעם עלה ברצון המשב"ק של הרה"ק רבי ישעי' מקערסטיר זי"ע לראות כיצד רבו מקבל את הפונים אליו, על כן שלח ידו בכותל שבין חדרו לחדר הרבי וחורר בו חור קטן משם היה 'מציץ מן החרכים'... והנה הוא רואה איך שנכנס אל הרבי יהודי למוד סבל מבני העיר והוא מונה בפני הרבי את 'צרותיו' אחת לאחת, ולבסוף הפטיר כי אין לו כל עצה אלא ל'סיים' את חייו ו'חסלת פרשת הצרות והייסורים'... והנה מדרכו של עולם לענות על 'הצעות' שכאלו, אך דברי שטות מדבר מר... וכי נשתבשה דעתו ל"ע, וכהנה מדברים המנסים להוכיח למתלונן כי אין צדק בדרכו, לא כך הייתה דרכו של הרה"ק רבי ישעי' רחימאי, אלא פתח

פיו ואמר למר הנפש, אכן, רעיון נפלא העלה מע"כ, אך מכיוון שהוא דבר 'גורלי' עלינו להתיישב לראות כיצד ייעשה הדבר בצורה הכי טובה, ע"כ חשבתי כעצה ראשונה - ומסתמא גם מע"כ חשב כן - לעלות על הגשר שמעל הנהר ומשם לקפוץ לתוככי הנהר וכך תפרד הנשמה במהרה מהגוף, אבל נראה לי שאין זו עצה טובה כל כך, כי כידוע לך שבימים אלו ימי החורף מי הנהר קרים עד לאימה, חוששני שיקשה על מע"כ לסבול את קור הכפור. שנית חשבתי - וכנראה שגם מע"כ חשב כן, לעלות על הגג הגבוה ביותר בעירנו ולקפוץ ממעלה למטה ומיד יתראה מע"כ עם אבותיו השוכנים למעלה בשמים, אלא שגם 'הצעה' זאת עדיף שלא לקיימה שהרי מע"כ יודע היטב שיש חשש שיתרסק אברים ואין זה 'מכובד' למע"כ הרמה, אין לך אלא לעשותו 'מכובדיג'... היהודי לא שתק, אלא החל מעלה כל מיני עצות ורעיונות כיצד יבוא לידי סופו, אבל הרבי 'דן' אתו על כל עצה ורעיון בנפרד, ובכל אחד מהם מצא פסול וחסרון... עד שאמר לו הרבי, שמע נא יקירי, הענין הלז שהוא 'פעם בחיים'... הוא ענין רציני ביותר, אי אפשר לעשותו בחופזה שלא ביישוב העת, המתן לי שבועיים ימים ואחשוב על עצה טובה כיצד תעשה את הדבר באופן ראוי ומכובד ביותר... (וכמו שאמרו במס' סנהדרין מה. 'ברור לו מיתה יפה') ויצא היהודי מחדרו של הרבי כשהוא מלא שמחה וצהלה, שמא תדעו על מה - כי עתה הרגיש לראשונה שבריה אחת בעולם מבינה אותו ואת קשייו, ואילו היה הרבי מדבר על לבו כי 'שטות' הוא עושה היה יוצא היהודי בהרגשה כי גם הרבי איננו מבין לנפשו כלל וכלל... למותר לציין שאחר שבועיים ימים לא עלה על דעתו כלל וכלל לפנות אל הרבי לשמוע הכרעתו בנידון... כי שבה אליו רוחו ואט אט יצא מהר הצרות למקום רווחה ושמחה...

והלימוד לדידן, בכל עת ובכל ענין, אפילו אם תראה את חברך טועה בטעות חמורה בענייני גוף או נפש, ברוחניות או בגשמיות בדברים הנוגעים אליו או לדורותיו ואפילו כשהדבר נוגע לגבי הרבים - עד שאפילו סומא רואה את טעותו הגדולה, לעולם לא תאמר לו 'טועה' אתה, אלא הכנס אל מוחו, הראה לו שהינך 'מבין' את דעתו ו'חכמתו', אלא שנראה לך שעדיף כך וכך... כי בלאו הכי, יאמר הלה איש בעולם אינו מבין אותי, אבדה תקוותי ותוצאותי מי ישורנה.

באמת אמרו כי רק בהרגשת צער של חברו יעלה בידו להיות 'גומל חסדים' כראוי, הגאון רבי אליהו חיים מייזל זצ"ל רבה של לאדז' פנה פעם בימות החורף לביתו של הנגיד ר' ישראל פאזמאנסקי - ברצותו להוציא ממנו סכום הגון עבור 'עצים להסקה' לעניי בני ישראל שהצינה גברה ופשטה בביתם, משהגיע לבית הנגיד נקרא ר' א"ח להיכנס פנימה לבית החם ומוסק כהלכה, אבל ר' א"ח לא אבה להיכנס ונשאר על מעמדו בחוץ, משם דיבר עם הנגיד למשך כמחצית שעה על דא ועל הא... ככל שעבר הזמן גברה באותה מידה הצינה על מיודענו הנגיד, משנכנס הקור בכל עצמותיו של הנגיד אמר לר' א"ח, ירחם נא מר עלי ויכנס עמי הביתה, כי גברה עלי הצינה... אז אמר לו ר' א"ח, עתה השגתי מטרתך, כי באתי הנה לבקש נדבת לבך ב'עצים להסקה', ולעולם לא תבין את העניינים עד שתרגיש על בשרך את אשר הם מרגישים כל היום - בכל יום מימי החורף.

ידוע כי הרה"ק רבי ישעי' מקערסטיר זי"ע היה עסוק יומם ולילה 'להחיות נפש כל חי', במאכל ומשתה ושאר צרכי עמך המרובים, פעם שאלו איזה 'רב גדול' וכי לא היה עדיף שהרבי יעסוק ב'העכערס' (דברים נעלים יותר) ב'חכמת הקבלה' וכיו"ב... אמר לו הרה"ק, במה עוסק עתה מע"כ - באיזו 'סוגיא' בקבלה, אמר לו הרב בענין 'שיעור קומה' והוא אחד מסוגיות הקשות בחכמת הקבלה... אמר לו הרה"ק אף אני עוסק כעת ב'שיעור קומה' להגביה ולרומם 'קומתם' של כמה וכמה נשברי לב שנפלה עד עפר - כיצד להגביהם...

הגאון רבי יחזקאל אברהמסקי זצ"ל ראה פעם בעודו מהלך ברחובה של עיר - ילדה קטנה עומדת בצדי הדרכים וממררת בבכי נורא, ניגש ר"א ושאלה, מה קול הבכי אשר מגיע לאזני, נענתה הקטנה ואמרה כי ביישתה חברתה באמרה שהבגד שהיא לובשת איננו יפה... לבש ר"א את 'בתי עיניו' (משקפיים) ועשה עצמו כמביט בה, ונענה ואמר לה, מהרי נא אל אמך ואמרי לה בשמי שבגדך זה יפה הוא עד מאד, מיד 'נס יגון ואנחה' מעל פני הנערה, ותרץ ותגד לאמה את דברי הרב, והכל בא אל מקומו בשלום... אחר הדברים האלה אמר ר"א למקורביו זכיתי להיות 'מתדבק במידותיו של הקב"ה' מה הקב"ה מוחה דמעה מעל כל פנים (ישעי' כה ח), אף אתה הוי מוחה דמעה מעל כל פני ישראל...

מעשה שהיה לפני כשלושים שנה בעיה"ק ירושלים תובב"א, בחור מבני הישוב הישן נתחבר ל"ע ל'חברים רעים' והם השפיעו עליו לרעה, בד בבד הוריד הלה את כל מלבושיו שלבש כמסורת אבותיו... אף את ה'שטריימל' שהיה חובש לראשו בכל שבת (כמנהג ירושלים שאף הבחורים חובשים שטריימל בשב"ק) הוריד מרשימת הבגדים אשר עליו... והיו הכל

נדים בראשם בצער בראותם פירות ה'נושרים' נופלים ומתקלקלים... ויהי בעת עמדו בשערי ה'שידוכין' בתחילת פרק האיש מקדש הבין בעצמו כי באופן כזה לא יבחר כ'חתן' ל"ע, על כן החל שב לאיטו לכור מחצבתו וישב ללבוש את מלבושי אבותיו, לבד מהשטריימל... גם לאחר שאירס אשה ולקחה בבניין בית נאמן בישראל לא חזר ללבוש את השטריימל, והנה מכיוון שנישא בשעטומ"צ ובעזהש"ית הצליח בשלום ביתו עזב אט אט את חבריו הרעים ודבק בחברים טובים... וממילא חזר ועלה על דרך הישר והטוב, ושב אל 'משפחתו ואחוזת אבותיו' גם למלבושי האבות, לבד מהשטריימל שלא עלה על ראשו כלל וכלל. אך גם לזה בא עת לחננה כי בא מועד, וביום מן הימים קנה שטריימל בעד 2,000 \$ ושב אל ביתו כשה'אוצר' בידו, אך 'בני ביתו' נדהמו ולא שמחו כלל ב'אוצר' זה, באומרה כבר הורגלתי לראותך מבלי השטריימל ולא אביתי שתשנה עכשיו ממה שהורגלנו עד כה, לעומתה ענה הבעל הרי שילמתי על זה החפץ טבין ותקילין... וכל 'שלום הבית' נתערער... כשזו בוכה על כך והוא מאשים וכו'... בצר לו פנה האברך לביתו של הגאון רש"ז אויערבאך זצ"ל שפך את אשר בלבבו ובקש עצה הגונה כדת מה לעשות, אמר לו הגרש"ז, וכי בעבור 2,000 \$ תשבור את שלום הבית ותשלח את השכינה השרויה במעונך, הרי ידעת גם ידעת כי את כל מצבך הרוחני הינך חב לאשת חיל שהעמידה אותך על ב' רגליך, וכי בעבור שטריימל אחד תקלקל ותשבר את כל טובתה... אמר לו האברך ומה אעשה עם הפסד ממון גדול כל כך (כי הוא היה אברך היושב ועוסק בתורה בכולל), ניגש הגרש"ז לארונו הוציא משם סך 2,000 \$ נתן לאברך ואמר לו התסכים למכור לי את ה'שטריימל' המדובר, כי השטריימל שלי כבר עבר עליו הכלח ואינו מתאים ללבשו בשבת ומועד זולתי בפורים אחרי הצהריים, אין צריך לומר כי האברך מכרו בשמחה רבה להגרש"ז בעד הסכום האמור, גם אי"צ לומר שהגרש"ז לא מדד את השטריימל אם הוא כפי מידת ראשו... וכך נגמר ה'עסק' בכי טוב, וישב השלום והשלווה לשרור בבית האברך.

ויהי ביום השישי לפנות ערב לבש הגרש"ז את ה'שטריימל' החדש ברוב שמחה וצהלה וילך לביהכנ"ס לתפילת ליל שבת, אך דא עקא שמידת השטריימל הייתה גדולה חמש ידות ממידת ראשו של הגרש"ז, ובכל כמה רגעים הוכרח לתפסו מצד אחר שלא יפול מעל ראשו (על כגון דא פירשו בדרך צחות מה שנאמר בתהלים 'לעושה אורים גדולים כי לעולם חסדו' כי 'אורים' בשפת האידיש הוא כינוי לאזניים, ומשכחים את הבורא על בריאת האזניים שהם מחזיקים את הכובע הגדול פי כמה ממידת הראש - שלא יפול יותר ויסתיר את ראיית העיניים, אבל שטריימל זה כמעט גדול היה גם יותר מהיקף האזניים), משבא הגרש"ז לביתו שאלוהו, אף אם רצה מע"כ להשכין שלום בבית האברך ולהוציא על כך ממון הרבה - מדוע יעשה מעצמו צחוק וליצנות ללבוש כובע הגדול ממידת ראשו כהנה וכהנה... ויען הגרש"ז בשמחה, שטריימל כזה שגרם והביא שלום בבית יהודי הייתי לובש גם באמצע השבוע, ולא עוד אלא שהייתי רוצה להיקבר עמו יחדיו, כי גדול הבאת שלום בבית יהודי לאין ערוך עד בלי די.

איתא ב'אבות' (א ה) 'יהי ביתך פתוח לרווחה ויהיו עניים בני ביתך', יש מבארים, כאשר תחשוב את האנשים הנזקקים לעזרתך כמו שאחד מבני ביתך נזקק לאיזה סיוע, אז יהיו שערי ביתך ודלתות ליבך פתוחות עבורו לרווחה. זאת ועוד, טובה כפולה ומכופלת תהא לך המטיב עם אחרים, כי באם תחוש באמת שהנצרכים והנזקקים הם מבני ביתך, תינצל בזה מהגלגל החוזר בעולם ולא תצטרך לבריות שהרי העניים הם מבני ביתך וכבר יצאת ידי חובת 'הגלגל'. וזהו יהי ביתך פתוח לרווחה - כשיהיו עניים בני ביתך (ופשיטא, דכל הנ"ל אינו דווקא בהכנסת עניים אלא בהשלמת כל הנצרך לחברו בגוף ובנפש ברוח ובנשמה).

הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע אמר פעם לחסידיו, דעו נא, הממהר להיכנס לבית המדרש להתפלל ולומר כל נדרי בערב יום הכיפורים, ותוך כדי הליכתו ניגש אליו יהודי ורוצה לשפוך לפניו את כאב לבו על צרותיו הפוקדות אותו ולקיים דאגה בלב איש ישיחנה; חלילה לו מלעצור בעד היהודי בכדי למהר לכל נדרי. כי הלא כל מהות כל נדרי ומהות יום הקדוש הוא הרי תשובה שלימה, ותשובה מה היא, לקיים ואהבת לרעך כמוך בהידור... כי זה כל האדם. יד. ואילו זה שאינו מעיין בצרכי חברו, והריהו שקוע בעצמו ובצרכיו - יומם ולילה לא ישבותו, הרי הוא נדמה למי שמכסה את עיניו בידיו, שלא די שידי יסתירו ממנו לראות את כל המתחולל סביבו, אלא אף את ידיו עצמו לא יראה. וכך נמי, המביט יתר על המידה בעצמו, לא די שאינו רואה לעזור ולעמוד לאחיסמך לכל אלו המהלכים סביבו, אלא הוא אף מזיק את עצמו...

טו. יש להסמיק את דברי הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע (לקוטי חידושי הרמ"ל פז) על נוסח ברכות השחר, שכל הברכות נאמרים בלשון רבים, כ'פוקח עוורים', 'מלביש ערומים', ומדוע ברכת 'שעשה לי כל צרכי' היא בלשון יחיד, ולא 'שעשה לנו כל צרכינו' - בלשון רבים. להורות, שרק בנוגע לו ולצרכי עצמו, יראה את עצמו כמו שהבורא

באר הפרשה - קדושים

אותה בקום ועשה אף על פי שלא כיוון לה'. ובוה ביאר מה שפירש רבי אלעזר בירושלמי מה שנאמר (תהלים סב יג) 'ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו' - ואי לית ליה את יהב ליה מן דידך - שאם אין לו אתה נותן לו משלך, שאף שמשורת הדין לא ניתן להחשיבו בזכות, אך לך ה' חסד שאתה נותן לו משלך - שתלוי רק בהקב"ה ולא בבי"ד של מעלה.

קדושים תהיו - מעלת ושכר המתקדש בקדושה של מעלה בפרשתן (יט ב), 'דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו^{טז}, ידוע מה שביאר

א, ה: ד"ה ורבי אלעזר) [ודבר זה אסור לאומרו בפני עם הארץ] שמצוות צדקה להחיות נפש כה גדולה אף אם היא נעשית שלא בכוננת האדם כלל, ולא עוד אלא שהיא באה בתוצאה מעבירה... וכגון שרדף איש אחר חברו להרגו, וברח הנרדף למקום שהיו שם אנשים עסוקים בחטא, וכראות אותם הרודף נתיירא ולא הרגו, ונמצא שבעשיית העבירה היה בה צד מצוה להחיות נפש, וכן מי שנתן מעות בעבור דבר עבירה ונתנה אותם מעות להחיות נפש, אזי אף ששניהם לא כוונו למצווה, ובית דין של מעלה לא יחשיבו זאת לזכות, אבל הקב"ה בכבודו ובעצמו ש'הוא רב חסד מטה כלפי חסד חושב עליו המצוה שגולד מן העבירה כאילו עשה

עשה לו כל צרכו. אבל ח"ו שבנוגע לצרכי חברו יחשוב - הרי הקב"ה כבר ממלא כל מחסורו וצרכיו... מה יש לי לבוא ולהיטיב עמו, אלא ישתדל ויעניק לחברו עד כמה שבידו לתת, להחיות נפש כל חי.

והובא בשמו בספר 'יושר דברי אמת' (הגה בסוף פר' שמות) לבאר הפסוק (משלי טז ד) 'כל פעל ה' למענהו' והיינו שכל מה שיש בעולם ברא ה' לכבודו, וקשה לאיזה צורך ברא אפיקורסות בעולם. ואמר (הרמ"ל) כאשר יבוא עני ואביון לפשוט יד, בבקשה שיושיעו מצערם וצרתם, אין להשיב לו - מסתמא כך הוא מן השמים, שעליך לסבול עול עניות... אלא בזה ישתמש ב'אפיקורסות' - לחלצו מצרתם ככל אשר תשיג ידו, ולא עוד, אלא יחשוב שאם הוא לא יושיעו לא יהא מי שיושיענו.

טז. כתב הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע בזה"ל, או יאמר 'ואהבת לרעך כמוך', יש לדעת, אמאי לא נאמר אחיך או עמיתך, כמו שנאמר (פסוק יז) 'לא תשנא אחיך' כנ"ל, והוי ליה למימר 'ואהבת לאחיק כמוך', אלא רמז גם כן באומרו 'רעך' על לשון רעיון ומחשבה, כמו שנאמר (תהלים קלט יז) 'ולי מה יקרו רעך א-ל' שפירושו לשון רעיון ומחשבה (עי"ש בר"ק ואבן עזרא). ובזה יתבאר הכתוב, דהנה כל האדם ה'גוף' יקר אצלו עד מאד ושומרו היטב, אבל הרעיון והמחשבה זול אצלו שמניחה לעוף בארבע רוחות העולם ובאשפתות וטינופת בכל מיני מחשבות זרות, וזהו שאמר דוד המלך ע"ה 'ולי מה יקרו רעך א-ל', פי' הרעיון והמחשבה יקר ואהוב לך כמוך כמו הגוף שעליך, וזה שפירשו (בר"ר כד ז) 'זה כלל גדול בתורה' ללמוד ברעיון נקי ומחשבה טהורה, עכ"ל.

הרה"ק רבי יחזקאל מקאז'מיר זי"ע היה אומר בדרך צחות על דברי הכתוב (שמות טו א) 'אז ישיר משה', וברש"י, רבותינו דרשו, שר לא נאמר אלא ישיר, כי היו"ד על שם המחשבה נאמרה. ואמר, יו"ד א איד (יהודי) על שם המחשבה - כולו נקרא על שם מחשבתו, כי עיקר העיקרים הוא שמירת המחשבה כראוי.

ולעולם, אל יתייאש אדם לומר הנה כבר ניסיתי כהנה וכהנה להתקדש ונפילתי - א"כ אינני שייך בכל 'פרשת קדושים תהיו', אלא ישמע לדברי הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (בפרשתן ד"ה קדושים) כי 'פרשת קדושים' מתחלת בקדושים תהיו משם ממשיכה התורה לדבר בכל מיני פגמים וענייני עריות, ולסוף הפרשה נאמר שוב והייתם לי קדושים (כ כו). והיינו, כי מתחילה אומרים לאדם שמור עצמך בקדושה, אך אם נכשל ונפל ממדרגתו, לא יאמר נואש, אלא מכאן ואילך והייתם לי קדושים - שוב וקדש עצמך מעתה. כי נפשו של כל יהודי קשורה לאביו שבשמים, אף אם עבר את העבירות החמורות ביותר, ויזכור שהמקדש עצמו מעט מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה (יומא לט.).

נוראות מצינו בדברי הרה"ק הרבי רבי בונם זי"ע (תורת שמחה, והוא ח"ג מספר שמחת ישראל, אות פט) המבאר את הכתוב 'קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלוקיכם', דהנה בתורה כתיב 'קדושים תהיו' חסר וא"ו, ואילו 'כי קדוש אני' נכתב מלא וא"ו. ומבאר בהקדימו את מה שאמרו בשם הרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע על דברי רש"י 'כי קדוש אני ה' אלוקיכם' - קדושתו למעלה מקדושתכם, וכה אמר ה'מגיד' קדושתו למעלה, קדושתו של הקב"ה למעלה בגבהי מרומים, באה כביכול מקדושתכם, מקדושתם של בניו עם בני ישראל, שעל ידי שיהודי מתקדש הרי הוא גורם כביכול להקב"ה שיתקדש לעילא ולעילא. ובזה יבואר 'קדושים תהיו', דמתחילה הקדושה כביכול 'חסרה', ורק אחר שנתקדש בקדושה של מעלה יהיה 'כי קדוש אני', מלא וא"ו, כביכול תתמלא הקדושה בשלימות.

באר הפרשה - קדושים

יג

ודע, כי המקדש עצמו יזכה לרב טוב בחייו, וכדאיתא ב'בעל הטורים' בפרשת ויקהל על הפסוק (לו ח) על הפסוק במראות הצובאות, וז"ל, ד' במסורה, א', במראות הצובאות. ב', ויאמר א-להים לישראל במראות, ג-ד', במראות א-להים (נאמר ב' פעמים ביחזקאל), לומר, שאלו הנשים סרו מתאוות העולם ונתנו מראותיהן לנדבת המשכן ונחה עליהם רוח א-להים.

ואף תפילתו מקובלת ביותר, וכפי שתרגם בתרגום יהונתן מה שנאמר (כ ז) 'והתקדשתם והייתם קדושים' בזה הלשון וְתִקְדְּשׁוּן וְתִהְיוּן קְדִישִׁין גְּגוּפִיכוֹן מְטוּל דְּאֶקְבֵּל פְּרַעְוָא צְלוֹתְכוֹן. ועל דרך זה פירש רבינו יונה (מס' ברכות ר"פ אין עומדין) מה שאמרו (ברכות ל:) חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין כדי שיכוונו לבם למקום, שאין הכוונה שהיו שוהים שעה אחת כדי שיפנו טרדת המחשבות ויכוונו בתפילה, שאם כן לא היה לו לומר 'כדי שיכוונו ליבם למקום' אלא 'כדי שיכוונו ליבם בתפילתם', 'אלא ודאי כך הוא הפירוש, כדי שיכוונו שיהיה לבם שלם בעבודת המקום ויבטלו מלבם תענוגי עולם הזה והנאותיהם, כי כשיטהרו לבם מהבלי עולם הזה ויהיה כוונתם ברוממות השם תהיה תפלתם רצויה ומקובלת לפני המקום'.

גם בגשמיות יזכה לכל הטוב שבעולם, מעשה פלא אירע בעיה"ק ירושלים לפני כמה וכמה שנים, נער קטן מבני העברים שיחק עם חבריו ושכניו ובתוך המשחק נתהדק חבל סביב צווארו וכמעט שנחנק ל"ע... ועד שהספיקו 'אנשי הצלה' לבוא לעזרתו כבר אבד הילד את הכרתו, ויבהילוהו לבית החולים בנסיון להציל את חייו, ואכן, גדולי המומחים שבדקוהו אמרו בצער רב ל'אבי הילד ואמו' כי קצרה ידם מהושיע ואי אפשר להם להחזירו לאיתנו (כי הידוק החבל סביב צווארו זמן רב כל כך מנע מהדם לעלות לראשו - כפי הנדרש, וממילא ניזוק המוח באופן קשה ביותר), כך שכב הילד מחוסר הכרה במשך ימים מספר רח"ל.

ויהי אחר כמה ימים לפנות הבוקר נשמע 'צלצול' הטלפון שבביתם ב'קול רעש גדול', האב שנחרד לקול הטלפון הבוקע ועולה בשעה שכזו ענה מיד לטלפון, ומצד השני נשמע קולו של הרה"ג רבי דוד פרנקל זצ"ל (מבאי ביתו של החזו"א זצ"ל) - ידידו של אבי הילד, שפתח לספר לו על חלומו אשר חלם בזה הלילה שהוא עולה השמימה והוא עומד בפני 'בית דין של מעלה', והנה הוא רואה שעל שולחנם נמצאת תיבה מלאה ב'פתקאות' שנכתב בהם 'שמות אנשים' החיים עדיין בזה העולם... וכל שם ושם נידון - מה מעשיו בעולם, והאם הוא ראוי להישאר בין החיים או להיפך ח"ו... והנה... עלה פתקו של בנכם זה השוכב מחוסר הכרה, והחלו הדיינים לדון בדינו, הללו מיימינים בלימודי זכות עליו, והללו משמאילים ומצדדים להעלותו משיבה של מטה לשיבה של מעלה, ולפתע, עולה 'מספריים' (סכין) צבועות בתכלת לפני הדיינים וחתך את פתקו של הילד וממילא 'נגמר הדין' וחייו ניתנו לו במתנה, ואיקץ והנה חלום, ובזאת אמר לאבי הבן, שזה החלום חלם באישון לילה ואינו יודע פתרונו, אך מעשה שהיה כך היה.

אחר רגעים ספורים - עודו שקוע במחשבותיו על דבר החלום לדעת פתרונו מהו, שוב בוקע ועולה קול צלצול הטלפון, ומצד השני עומדים הרופאים השוהים בסמוך למיטת בנו, הללו לא האריכו בדיבור אלא פקדו עליו לבוא במהירות לבית החולים יחד עם בני ביתו, ולא היה סיפק בידו לברר מה קרה, כי הרופאים כבר הניחו ועזבו את הטלפון בבהלה... וימהרו האב והאם לבית החולים ברוב חשש ובהלה כי לא ידעו מה ממתין להם שם... בהגיעם 'כמעט שלא פרחו נשמתם' בראותם 'תחיית המתים' כפשוטה, שבנם פקח את עיניו והחל מדבר מעט, גם ביקש קצת מים ומשקה, והיו הרופאים עומדים ממעל למטת חוליו ומביטים בו בתמהון, ומשתהים לגודל הנס שאירע מתחת ידם.

אחר הדברים האלה, כשחזרו ההורים לביתם, סיפר האב לבני ביתו, על דבר החלום שחלם ר' דוד הנ"ל, והוסיף לומר שעד לרגע זה עדיין לא ירד לסוף דעתו ואינו מבין את פתרון החלום, לשמע דבריו נבהלה ורעשה האשה, וכה היו דבריה, ביום האתמול הייתי מהלכת בשוק 'מחנה יהודה' (כי לפרנסתה עסקה בעבודת התפירה ובתיקון בגדים קרועים) לקנות מסוחרים הבדים מידה מסוימת של בד שהייתה חסרה לי, הביאני המוכר אל חדריו וניסיתי לחתוך את הבד כדי מיידתו ולא עלה בידי לחתכו יפה, על כן ביקשתי מהמוכר שיחתוך בעדי, והוספתי לדקדק במעשי יותר מהרגלי ולא מסרתי את המספריים מידי לידו אלא הנחתים על השולחן כדי שהמוכר יקחנו משם - ואותם המספריים בצבע תכלת היו... באותה שעה צרפתי תפילה בלבי לפני הקב"ה הבוחן כליות ולב יודע כל תעלומות, שבשכר זה ישלח רפואה שלימה לבננו השוכב ללא הכרה, עתה ראיתי כי אכן שמע אלוקים לקול תפילתי - כי אלו המספריים שעל ידם הוספתי בגדרי הקדושה עלו מן החנות לפני כסא הכבוד והם הם קרעו את רוע גזר דיננו, והחישו ישועה לבננו זה מעל לדרך הטבע.

באר הפרשה - קדושים

(משבאו החברים התנאים הקדושים בלימודה של פרשת 'קדושים תהיו' היו שמחים) "ו. וכן הוא ברש"י (יט ב) 'דבר אל כל עדת בני ישראל - מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל, מפני שרוב גופי תורה תלויים בה'.

ידוע משם הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע, מדוע אמרו ש'רוב' גופי תורה תלויין בה, והרי בפרשת 'כי תצא' יש יותר מצוות וגופי תורה, אלא, דאין הכוונה תלויין בה - בכל הפרשה, אלא על פסוק 'קדושים תהיו' - כי רוב גופי תורה תלויין ב'התקדשות' זו".

הרמב"ן במצוות 'קדושים תהיו' - 'שלא יהא נבל ברשות התורה'. כי רצון הבורא שנקדש עצמנו במותר לנו, שלא נהיה כסוס וכבהמה העושים ככל העולה על לבם ותאוותם, אלא נקדש עצמנו לפניו, וכלשונו של ה'ספורנו' בכתוב 'כי קדוש אני - וראוי שתדמו אלי כפי האפשר בעיון ובמעשה'".

איתא ב'זוהר' הקדוש (קדושים פא.) 'תאני רבי אבא, פרשתא דא (פרשת 'קדושים תהיו') כללא דאורייתא היא... דבר מטאן חברייא לפרשתא דא הוון חראן

יז. הרה"ק מז'מיגרד זי"ע היה אומר משמם של צדיקי קמאי, של"ו הצדיקים הנסתרים (סוכה מה:): אינם בדווקא ששה ושלושים צדיקים 'קבועים', אלא משתנים הם בכל עת ובכל שעה, כי כל העובד את ה' ב'סתרי', ומתגבר על נסיונותיו בינו לבין קונו (שעל פי רוב אין מישהו בעולם היודע מכך...) הרי הוא באותה שעה אחד מל"ו הצדיקים 'נסתרים'. יח. מעלה יתירה יש לה להנהגת הקדושה כשהיא באה מתוך אהבה ושמחה, וכמו שאמר כ"ק אדמו"ר מסקולען זי"ע על הנוסח שאנו ואמרים בברכת החודש - 'חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא... חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים', ולכאורה צ"ב, מדוע כופלין לבקש פעמיים על 'יראת שמים', אלא ביאורו, שמתחילה אנו מבקשים על 'חיים שיש בהם יראת שמים', ולאחמ"כ מוסיפים לבקש שתהא בנו 'אהבה' ליראת השמים... וכלומר, שתיבת 'אהבת' עולה הן על 'תורה' הן על 'יראת שמים', כי אינו דומה יראה הבאה מתוך שמחה וחדוה למי שבאה בלעדי השמחה. אגב אורחא, ראיתי לאחד מגדולי הדור שליט"א המבאר את מאמר חז"ל (ברכות סא.) 'יצה"ר דומה לזבוב ויושב בין שתי מפתחי הלב'. כי הנה שתי מפתחות לו ללב האדם, הא' הוא לב נשבר [וכעין שפירשו בלשון הכתוב (תהילים כה יז) 'צרות לבבי הרחיבו', כי צרות - לבבי הרחיבו, ה'צרות' מרחיבים ופותחים את הלב], והב' הוא השמחה המרחבת לבו ודעתו של אדם. והנה, זוהי עבודתו של האדם, להשתמש תדיר בב' המפתחות ויחדיו יהיו תמים על ראשו, לקיים בנפשו 'שמחתי מתוך יראתי ויראתי מתוך שמחתי' (תד"ר ג) והא בלא הא לא סגי. אך היצה"ר המסית מתיישב לו בין שתי מפתחי הלב ועושה מחיצה ביניהם, ובזה הוא מסוכן ליפול באחד משני הצדדים, או שישקע בשברון ליבו מבלי תת מקום למדת השמחה כלל, או שיפנה אל השמחה היתירה ובשמחתו לא יתערב מאומה מהיראה וההכנעה. וכו'.

ובחיי ענינא דהשמחה והיראה משמשין יחדיו שמעתי לאמר בשם אחד מגדולי חכמי המוסר לבאר כיצד ניתן לקיים שתיים היראה והשמחה, והמחיש זאת במשל לאדם המרקד ומפוז בשמחתו בכל עוז ותעצומות ועל כתפיו הוא נושא את בנו מחמדו... שללא כל ספק אין שמחתו העצומה נפגמת מיראתו לכל ינזק בנו, ודאגתו לבנו יקירו לא גורעת את עוצם שמחתו הפורצת. ואידך זיל גמור...

יט. ובביאור השמחה ביאר הרה"ק הר"ב מפשיסחא זי"ע (שש"ק ח"ג ק"ע) דהדבר דומה לתלמיד היושב ועוסק באיזה סוגיא, ומוצא שרבו עוסק ג"כ באותה סוגיא, הרי לבו מלא בשמחה. ולכך שמחו התנאים הקדושים משעסקו ב'קדושים תהיו', כי קדושתו של היהודי, זו היא הסוגיא בה עסיק הקב"ה בכבודו ובעצמו, ושמחה היא שאנו עוסקים עמו ית' באותה סוגיא.

כ. הנה ידועים דברות קדשו של הרה"ק מקאצק זי"ע (אמת ואמונה) שפרשת קדושים מתחלת ב'קדושים תהיו' ומסתיימת ב'דמיהם במ' ואמר הרה"ק 'בלוט זאל זיך גיסען אבער קדושים תהיו' (אף אם יצטרכו לקיים בנפשם 'דמיהם במ' בהקזת דם למען שמירת הקדושה, עדיין יעמדו היטב על משמרתם וישארו 'קדושים תהיו'). ולכאורה צריך ביאור דהיה לו להפך סדר הכתובים, תחילה לכתוב 'דמיהם במ' ואח"כ 'קדושים תהיו', שהרי כך בא לומר לנו - ע"י שפיכת דמם (במסירות הנפש והגוף) יתקדשו להיות 'קדושים תהיו'. אלא ביאורו, כי כאן מצינו כוחה של קבלה בהחלטה חזקה ועצומה תחילה יכריז האדם ויציב מטרה 'קדושים תהיו' - יעבור עלי מה, הריני מקבל על עצמי להתקדש בקדושה של מעלה (כל חד וחד לפום דרגא דיליה נחשב כמתקדש - בעלייתו אפילו רק מדרגה אחת מהמקום שהוא עומד עד עתה), ואף אם אצטרך לשפוך מדמי על זאת אעשה כן... והיינו כי תחילה יש להציב מטרה, ואח"כ להכשיר את הדרך לבוא אליה.

וכך רמזו גם כן בהא דאיתא בגמרא בכמה מקומות שרב יוסף היה סגי נהור וכן רב ששת. וכתב הר"ן בפרק א' דקידושין בשם תשובות הגאונים שלא נולדו כן, אלא שהם היו מתלמידי רב, וכשנפטר רב' נתכנסו התלמידים

כי התאוה תמשוך הבשר (את האדם) כמשוך היין אל שותיו, כי הסוכאים לא תשבע נפשם לעולם ביין אלא יתאוו אליו תאוה גדולה. ולפי הרגילים נפשם בו תחוק עליהם תאוותם, ולו ישתו שם כוס מים יפוג יקוד אש תאוות היין ויערב להם. כן הדבר הזה, כל איש בהרגילו בתאוות ובהתמידו בהן יחוק עליו יצרו הרע יום יום, ובהמנעו מהם ישמח בחלקו תמיד כל היום, ויראה כי האלוקים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים ללא תועלת של כלום.

ובך איתא מהרה"ק ב'שם משמואל' זי"ע (קדושים תרע"א ד"ה דבר) עה"פ 'דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו'²², ולכאורה יפלא איך אפשר להורות לכל בני ישראל להיות קדושים. הרי בתוך כללות ישראל ישנם צדיקים ובינונים וכו' וכו' - והיאך שייך לצוות על כולם במידה שווה 'קדושים תהיו'. ומבאר שאכן מדרגות רבות עד למאד יש בקדושה, וכל אחד לפי כמה שהשיגה, עדיין יש לו לקפוץ ולעלות בה מדרגה אחר מדרגה במידות הקדושה. אמנם, 'קדושים תהיו' היינו שכל אחד יתעלה במדרגה אחת ממעל למקום מעמדו²³, ולמחרת

והנה איתא במדרש (ויק"ר כד ט) יכול כמוני, ת"ל כי קדוש אני קדושתני למעלה מקדושתכם²⁴, ונתחבטו המפרשים בביאור ההווה אמינא - 'יכול כמוני', כיצד יעלה על הדעת ש'בשר ודם' יש בידו להדמות ולהתקדש כקדושתו יתב"ש, ונאמרו בזה ביאורים רבים ושונים, אך מכל מקום אין מקרא יוצא מידי פשוטו. ולמדנו מכאן, עד כמה ביד האדם להתרומם ולהתקדש, כי אין גבול למדרגות הקדושה, ואפילו משה רבינו ע"ה ג"כ נצטווה במצוות קדושים תהיו, ולכל אחד ואחד באשר הוא נאמר - 'קדושים תהיו' התקדש והתרומם עוד מהמקום אשר אתה עומד עליו.

אכן, מה יעשה האדם וחי - לבוא לידי הקדושה, ע"י שירגיל א"ע מעט מעט, וכך מצינו בספר החינוך (מצוה שפ"ז), וז"ל. ודע בני ותהא מרגלא בפומך מה שאמרו זכרונם לברכה (אבות ד ה) עבירה גוררת עבירה ומצוה גוררת מצוה, שאם תשית דעתך למלאות תאוותך הרעה פעם אחת תמשך אחריה כמה פעמים, ואם תזכה להיות גיבור בארץ לכבוש יצרך ולעצום עיניך מראות ברע פעם אחת יקל בעיניך לעשות כן כמה פעמים.

ודברו על עשרה מהמעלות שהיה לרב, ונטלו התלמידים כל אחד מהנהגותיו בקודש. רב יוסף רב ששת לקחו על עצמם שלא להסתכל לעולם מחוץ לארבע אמות, אך אחר זמן ראו שאינם עומדים ב'קבלה' זאת, על כן עשו פעולה להזיק לעיניים עד שנסתמאו עיניהם. ויש מי שישאל - זוהי דרך התורה ו'קבלת' התורה, רחוק אני מכל זה כרחוק מזרח ממערב. אלא, אכן, כך היא דרכה של 'קבלה טובה' - שיש לקיימה כחוק ולא יעבור, עד הסוף... כן יקום וכן יהיה. ואף אם יצטרכו בדרך לסמאות העיניים לא יהווה הדבר מכשול ומפריע לקיום הקבלה. ואם כי וודאי רחוקים אנו ממדרגות הללו, ולא באנו לומר שעלינו לסמאות עיניים ח"ו. אך לכל הפחות זאת נדרש מעמנו שלא 'לפתוח' עיניים במקומות הטעונים שמירה... ומכאן נלמד לפי השגתנו לפי מדרגתנו ומצבנו איך לעמוד על הקבלות שאנו מקבלים על עצמנו...

כא. כך ביאר הרה"ק מרוז'ין זי"ע (עירין קדישין השלם בפרשתן) את דברי המדרש (דלעיל) שבאו חז"ל להורות לנו את הדרך על ידה נוכל להתקדש, וכך אמרו יכול כמוני (בניחותא) כלומר, כיצד היא הדרך להיות קדוש כמוני, תלמוד לומר כי קדוש אני, שילמד אדם את עצמו לומר בכל עת כי קדוש אני, עלי להתאים הנהגתי למדרגת הקדושה, עד שלבסוף אכן יזכה להיות קדוש.

כב. פעם אמר הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע באמת גם בדורונו ישנם בעלי כשרונות כמו הגאון רבי עקיבא אייגר, ומה שאין בנמצא 'גדולים' כמו הגרע"א כי אין בנמצא 'יראת שמים' כמו של הגרע"א... ודו"ק (מעשה איש ח"ב פ"י בשם הגר"ח ברים צוק"ל).

עוד כתוב שם (בשמו) אי אפשר לאדם לעלות מעלות בתורה יותר ממדרגתו ב'יראת שמים'. כג. פעם ישב הגה"ח רבי עזריאל טויבער זצ"ל עם קבוצת בחורים במשך כל ליל השבת, כשהוא מחדיר בהם דברי חיזוק ויראת שמים, והנה אחר גמרם ראה ר' עזריאל מחזה נורא - שאחד מהבחורים מוציא מכיסו סיגריה ועומד הוא להדליקה באור, להעלות עשן בעצם יום השבת קודש רח"ל. פנה אליו ר' עזריאל ואמר לו, הגד נא יקירי, אם היה הקב"ה מתגלה אליך בכבודו ובעצמו, ואומר לך, בני אהובי וחביבי, אנא ממך אולי תוכל להעניק לי סיגרי אחת, האם היית נותן לו. ויען הבחור ויאמר - וודאי שהיית נותן לו, ואפילו אם היתה זאת הסיגרי האחרונה שברשותי.

באר הפרשה - קדושים

מתוק מדבש). הגם שאין אתנו יודע עד מה ברזין אלו, מכל מקום ביארו על דרך הפשט עתיקא מלשון 'ויעתק משם ההרה' (בראשית יב ח) - כלומר שיוזו ממקומו ויעלה לכה"פ מדרגה אחת ממה שהורגל עד עתה, ובזה תליא - תלויה כל התעלותו של האדם (הרה"ק הדברי שמואל ז"ע).

יה"ר שנזכה להתקרב אליו יתברך מתוך אהבת רעים אמיתית ואיתנה, ובקרוב נזכה לרפואותיה וישועות, בביאת גוא"צ, אמן.

יעלה עוד מדרגה, וכך יעלה עוד ועוד, ושפיר ציווה לכל בני"י, כל אחד לפום דרגא דיליה - 'קדושים תהיו'.

וכפי שביארו על דברי הזוה"ק בפרשתן (ח"ב נב): 'ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי - תאנא (למדנו) בספרא דצניעותא, 'אלי' דייקא (אין לך לצעוק אלי, כי תשועה זו אינה תלויה בדי, אלא) בעתיקא תליא בלא (כל תשועה זו תלויה בעתיקא), ביה שעתא אתגלי עתיקא קדישא (באותה שעה נתגלה עתיקא קדישא), ואשתכח רעוא בבלהו עלמין עלאין' (ואז נעשה שעת רצון בכל העולמות העליונים -

אמר לו ר' עזריאל, דע נא, כי בורא כל עולמים ביקש לך זה עתה סיגרי' זאת אשר בידך - ובאם תעצור בנפשך זה עתה ולא תעשן את הסיגרי' שבידך, הרי הנך כנותן אותה במתנה גמורה לריבון כל העולמים, נתרגש הבחור מדבריו אלו ומיהר להשליך את הסיגרי' מידי, ומ'קרבן' זה בא לבסוף להיות בעל תשובה שלימה. וללמד על הכלל כולו יצא, דלאו דווקא על חילול שבת קודש, אלא בכל פעולה קטנה - והתאפקות אחת הרי אנו כמגישי 'מנחה' בצדקה לצור כל העולמים, והרי הוא שש ושמח כביכול בהקרבה פורתא של בניו רחומיו, והיא השער להכנס בו ולהתקרב אל ה'.

כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (לך לך תרל"ז ד"ה טעם) לבאר היאך זכה לוט להיות עם אברהם אבינו וממנו דוד המלך ומשיח - בזכות הרן אביו שמסר עצמו לשריפה באור כשדים למען שמו, והגם שלא היה זה לגמרי לשם שמים, מכל מקום אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, ועל כל דבר קטן כגדול משלם הקב"ה שכר משלם. ובפרט בזמן הזה, כידוע דבר המעשה, שבחור אחד התאונן בפני הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע כי מצבו הרוחני בתורה ובתפילה גרוע ביותר, השיב לו הח"ח, הנה בימים עברו התאונן בפני ה'אופה' על מצב פרנסתו כי בכי רע הוא, ואינו רואה סימן ברכה בעמלו, כי כל הלילה הוא עמל קשות בלישת הבצק ובאפייתו, ובבוקר באים כל הקונים וכל אחד מוצא פגם אחר בלחם, זה אומר שלא נאפית יפה, וזה אומר שהתנור לא היה חם כל צורכו וכדומה. לאחר כמה שנים פגשתיו שוב בעת מלחמת העולם (הראשונה), שאלתי אותו, מה מצבו עתה בזמן שהרעב שרר בעולם, האירו פניו והשיב שבסייעתא דשמיא הינו משתכר יפה, שכן בעת רעב ומחסור אין איש מדקדק בטיב הלחם, אלא קונים מכל הבא ליד ומשלמים עוד בכפל כפליים. המשך החפץ חיים על דרך זה גם בעולמות העליונים, שבזמנים עברו היו יכולים לדקדק בתורה ובתפילה, אך עתה כשיראי ה' ימעטו כביכול 'יש רעב בשמים', ושם משתוקקים לכל דבר שבקדושה שיבוא אליהם קטון כגדול ומשלמים על כך שכר הרבה.

כד. ועיי"ש שלפי האמור אפשר שעשיית מעשה מסוים - לאחד ייחשב הדבר כקיום מצוות 'קדושים תהיו' והרי הוא חשוב וקדוש על ידי פעולתו, ואילו רעהו ביטל באותה פעולה מצוות 'קדושים תהיו', כי הראשון עומד בדרגה נמוכה ופעולה זאת היא גבוהה עבורו, אבל רעהו שכבר התעלה בקדושה, נדרש להתעלות עוד ולא לרדת בקדושת החיים.

כה. והזמן גרמא, חודש אייר, כידוע מה שאמרו צדיקים ש'אייר' ר"ת אני ה' רופאך, ובתוספת דיברות קודש של הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע ששתיים הנה בכתובים ענין ה'רפואה' א. 'רפוא ירפא' (שמות כא יט) ב. כי אני ה' רופאך (שם טו כו), לא ראי זה כראי זה, בפסוק הא' האות פ"א דגושה, ובפסוק הב' היא רפה (מבלי דגש), והנפק"מ ביניהם, כי הפסוק הא' מדבר ברפואת הרופא, וכמו שדרשו חז"ל (ב"ק פה). 'רפא ירפא - מכאן שנתנה רשות לרופא לרפוא, והרופא שהוא בשר ודם - אף שמרפא ברשות עדיין מסוכן הוא להשאיר איזה נקודות וסמנים מהחולי ל"ע, אבל כש'אני ה' רופאך' - הקב"ה בכבודו ובעצמו מרפא אז לא נשתייר מהחולי כל שריד ופליט... בזו העת, חודש אייר שהוא 'אני ה' רופאך' בוודאי יתרפאו כל בני ישראל רפואה שלימה וגמורה בתכלית (אגב, עיין בבעל הטורים שמות טו כו וז"ל, רופאך. הפ"א רפוייה שהרפואה שבידי שמים באה בשופי ושבידי אדם בא בקושי ועל כן ורפא בפרשת משפטים דגוש).